48ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 979 Կ. ՊՕԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 1/14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1904 4 ԹԷՄԶ 1322 — 1 ԷՅԼՈՒԼ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԻՐՈՒՈՐ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՅԵՐԻՒ ԿՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ ԱՄԷՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՐՔԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գլաւ Ռէ Գրանտ, 38

Խմբագրութեան ստացուած գրութիւններ նա չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԶԱՒՈՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه بر سياسى غزته
صاحب امتيازى : يوحنا قريب
ادارهخانهسى : باب عالى جادهسنده نومرو ۳۸

ԳԻՆԸ ՏԱՐԻՆԱԿԱՆ
	Ջարիկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 գր.	50 գր.
Գաւառներու համար	100 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	12 ֆր.

ԱՌԱՔԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Մէկ տեղամի համար, տարի 5 գրուշ,
Մէկ տեղամի աւելի ծանրանալու համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԵՒԱԼՅՈՒՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԿԵԱՆՔԸ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

—Պէյ էֆէնտի, կ'աղաչեմ, արդեօք կը ճանչնա՞ք սա անձնաւորութիւնները...։

Պէրութէն մեկնող մեր կառախաղը երբ Դամասկոսի գեղաշէն կայարանը կանգ առաւ, և երբ մենք խառնամբոխ հետաքրքիրներուն մէջէն քաղաքին հիանալի տեսքը մէկ ակնարկի մէջ պարփակել կ'ուզէինք, Սանիէի ոսկեհիւս համազգեստով հագիւ 19 տարու բրեձեւ, երկայնհասակ, ձկան գիրուկ և գեղագէմ երիտասարդ մը մօտեցաւ, ձեռքը թուղթով մը և վերի հարցումը ուղղեց։

Մեծ եղաւ զարմանքս երբ տեսայ թէ թուղթին ճակատը իմ անունս գրուած էր։ Ներկայացողը երեւելիներէն Սայիտ Եէնա էֆէնտիի եղբօրորդին Համտի պէյն է եղեր, որ ուզելով հիւրասիրել Պատուիրակութեան հետեւորդներէն 7 հոգի, ցանկ մը չենած էր, և դիպուածը տեսէք որ կայարանին մէջ առաջին անգամ ինծի էր որ հանդիպեցաւ, զի՛ս հարցնելու համար։

—Ինչ պիտի ընէիք արդեօք պէյ էֆէնտի, պատասխանեցի ես ալ։

—Այս անձնաւորութիւնները նուաստս տունը հիւր պիտի ըլլան։ կ'ուզեմ տեսնել և ճանչնալ զանոնք, որպէս զի իրենց ասպէնդականութիւնը պէտք եղած կերպով կատարեմ։

—Այն տեսն, վրայինը նուաստս է։

Երիտասարդը այս խօսքիս վրայ յարգանքը խոնարհեցաւ ըսելով

—Էյիեն վէ սեհիեն, (բարի եկաք, հազար բարով)։ Պէյ էֆէնտի հաճեցէք ձեր գոյքերը ցոյց տալ որպէս զի ծառան տուն փոխադրէ։

Եւ մինչ ծառան գոյքերս կ'առնէր, ինք զիս հրամցուց պատրաստուած մանկաւոր կառքի մը մէջ, որով հասանք Կառավարական պաշտօնատունը, ուր ընդունելութիւնը կատարեցաւ։

Բազմութիւնը և զինուորները երիւ հարիւր հազարի մօտ, փողոցները մարդկային ծովերու վերածած էին։ Ո՛չ թէ հետիոտն, կառքով անգամ անցնիլը անկարելի էր։

Մեզ հիւրասիրող Սայիտ Էֆէնտի Դամասկոսի մեծաւորտունն է։ Ինք նահանգին Հաշուակալութեանց Միւմէյիզը ըլլալով Հիճազի բարձր գիծին ալ հաշուակալն է։ Իր ապարանքը ճոխութեան օրրան մըն է։ Կան կարասիքին փայլը երեւակայութիւնը կը յոգնեցնէ, կերպասներուն այլազանութիւնը աչքը կը շլացնէ և ջահերուն ու աստանակներուն շողիւնները միաբան կ'ընդարմանայ կարծես։ Ամէն կողմ ծանրագին առարկաներ, հազուագիւտ անդուններ, գունագեղ և այլափառ ամբողջութիւն մը մեսաքէ, անեղծ ոգիէն, վերմակէն և գիշերոցէն սկսեալ։ Սելամլըէր բամբին մէջ ընդունելութեան դահլիճը չեմ կրնար նկարագրել։ Մէկ խօսքով Հազար Ու Մէկ Գիշերներու պատմութիւններուն մէկ հատուածը, որ եկած այնքան անուշ դաշնաւորում մը կազմած է Դամասկոսի արեւելեան պայծառ մթնոլորտին առակ։

Մասն մեկնելու օրերնիս էր որ վերջին հանդիսաւոր սեղանը սարքեց Համտի պէյ, կարծես միւս վառ պահելու համար մեր սրտին մէջ այս հմայիչ տեսարանները և արտակարգ հիւրասիրութիւնը, զոր վայելեցինք այս յատուկ տեսական քաղաքին մէջ։ Սեղանէն ետք մեր ազնուական հիւրընկալը Հէմամի պէյ, թէ ինչպէս ժպիտովը յարեց.

—Պէյ էֆէնտիներ, եթէ հաճելի կ'ըլլայ ձեզի, սուրբը խմենք Կանանոցին կողմը, խաչին մէջ։

Այս յորդորումը նոր էր մեզի համար։ Իրա՞ւ է թէ բան մը չէինք կրցած հասկնալ, բայց կ'երեւակայէինք թէ արեւելեան կեանքին ճոխութեան և սովորութեանց մէկ նոր դրուագին ականատես պիտի ըլլայինք։ Սիրով ընդունեցինք առաջարկը։

Երբ Կանանց Ցարկաբաժինէն բակը մտանք՝ տեսանք խիստ ընդարձակ ուրիշ բակ մը, համակ սպիտակ։ Կեդրոնը խոշոր եւ գեղայարդար չատրուան մը, որուն առատահոս ծորակին ժայթքումները ծիածանի մը պէս կը փայլէին։ Ցեսայ մտանք խաա բսուած տեղը։ Երբ դուռը անցանք, ինքզինքնիս գտանք սօֆաների մարմարէ երկրորդ ներքնասրահի մը մէջ, որ բոլորովին անթափանց էր դուրսի տաքէն։ Զովութիւն մը գգուեց դուրսի տաքութենէն կարմրած մեր դէմքերը եւ անուշ զգացում մը ունեցանք հմայիչ տեսարանին առջեւ։ Դամասկոս արդէն հրաշալիքներու քաղաք, այս եզակի տեսարանին առջեւ փոխադրուած ըզգացի զիս արեւելքի ամենէն իսկատիպ ճոխութեանը մէջ։ սիրտս յորդեցաւ անբացատրելի յուզումով մը։ Բնան ամրան հեղձուցիչ տաքէն պատսպարուելու դամբը, ապարանքին մէջ զովացուցիչ բաղնիք մըն է, քանի որ չենքն ալ քիչ շատ անոր կը նմանի։ Ընդարձակ սրահ մը, 15 կանգուն բարձրութեամբ, ու յատակը սալատակուած ամբողջ երկներանգ մարմարներով։ Կեդրոնը կառուցուած է արաբական ոճով քանդակաւոր չատրուան մը։ Ջուրը կը բարձրանայ մէկ մէթրի չափ ուրիշ նուրբ զանգիներու պէս մազուելով կ'անդրադառնայ աւազանին ծոցը, ուր այլազան միրգեր ախորժելի հաճոյք մը կ'արտածորեն։ Ճենական հսկայ թաղարներ կը շրջանակեն չատրուանը և իրենց ծաղիկները ակնաշարդուած են ցնցուղին զօղաթարմ սրսկումներէն։

Աւազանէն երկու երեք մէթր հեռուն սրահը կ'եզերեն բարձրաւանդակներ, որոնք յարդարուած են ամբողջ Լիբանանի եւ Դամասկոսի սնդուսներէ կերտուած յլաներով, սատափաղարդ ամոռներով, կաղնիէ թիկնաթոռներով։ Մինչդեռ վենետիկեան հսկայ հայելիներ, տեղ տեղ կը ցոլացնեն ամբողջ հմայքը այս եդեմական տեսարանին։ Առաստաղը կառուցուած է խորանակներու վրայ, հովանաւորուած գմբեթակով մը, որ համակ մարմարիոն է և որուն մէջտեղէն կախուած հսկայ բիւրեղեայ ջահ մը, իր յորդ ճառագայթներով կը պայծառացնէ սրահին կիսաստուեր վիճակը։ Հիացում, պակառանք եւ սքանչացում պատեց զիս այս դիւթական գիշերային առջեւ։ Տանուտէրը նուրբ փափկանկատութեամբ մը, բացատրութիւններ տալով հատին ալ մասերուն վրայ, մեզ առաջնորդեց սրահին կեդրոնը, ուր նստանք թէ չէ, մանկաւուիներ իրենց պահետի զգեստները հագած և իւրաքանչիւրը մէկմէկ արաբական նարկիլէ ձեռքը, գլխակոխ ներկայացուցին մեզ մրմնջելով.

—Ֆասսալ Սիյի (հրամմեցէք տէ՛ր)։

Երբ նարկիլէ կ'ծծեմ, բնաւ չնախապաշարուիք մեր գլուխը նարկիլեները յիշելով։ Համակ արծաթէ, ոսկեզօծ բաներ զարդեալ ագատուած են բիւրեղեայ գեղաքանդակ չիներու, և որոնց տեսքը բաւական է արդէն ամէնէն ծխատեցն իսկ դարձի բերելու։ Առանց չտես երեւնալու կրնամ ըսել թէ մօտ հազար ոսկի ծախք գացած էր մինակ Բաաին կահաւորման և յարդարանքին. ա՛ւ կրնաք երեւակայել ճոխութեան գաստիճանը։

Մէր յարգելի ապրանչակոնգ-ամակաչ, հակառակ իր ոյժգիտ ազնիւ տոհմին և բարձր դիրքին, ճշմարտապէս կը պատկերացնէր իր վրայ արեւելեան հիւրասիրութիւնը և հակառակ մեր կերկնակի թախանձանքներուն, ինք էր որ կը պատրաստիրէր մեզի. հաճելի անակնկալ մը ընծայելու համար, տեսանք որ կողմնակի դուռ մը բացուեցաւ և վեց հոգինոց երաժշտախումբ մը առաջին հրամանին ներս մտնելով սկսաւ նուագել Համիտիէ Քայերգը։ Ա՛լ ոգեւորութիւնը անբացատրելի էր, ինքզինքս ճշմարտապէս Եդեմին մէջ զգացի և կարծես Արեւելեան երաժշտութեան մրմունջներուն մէջէն Հուրիներու ձայներն էին որ կը լսէինք։ Ֆարգ նուագ մը չէր ինչ որ կը լսէի։

—Ինչպէս որ ըսի, նախ գործ ու ետքը զգացում, ըսաւ լրջութեամբ. հիմա եթէ կ'ուզէք որ անանկ ձեռնարկ մը ընեմ ձեզ ի նպաստ, պէտք է երեկու բան ընէք. նախ հարիւր ոսկի կանխիկ դրամ տաք որ Բօլա ամուսինները մայրաքաղաքս հասնելնուն պէս հիւր ընդունիմ զանոնք բնակարանիս մէջ ու անենայ ծախսեմ անոնց առջեւն, ու երկրորդ մուրհակ մը տաք ինձ որ ամուսնութեան կնքուելէն անմիջապէս ետք հինգ հազար ոսկի վճարելու պարտական ըլլաք ինձ։

Դրամ վճարելը ամէնէն տկար կողմն էր, ուրկէ կը յարձակէր Էլէնի՝ Կայծակեանի վրայ։ Դեղեցկութիւն, սէր, զգացում, հաճոյք, և վերջապէս ամէն բան այն ատեն միայն արժէք կրնային ունենալ արծաթամոլ այս մարդուն աչքին, երբ ձրի, առանց փոխարինութեան և կամ շատ թեթեւ վճարումի մը փոխարէն մատուցուէին. անանկ հարիւր ոսկի կանխիկ, հինգ հազար ոսկի ապառիկ, եթէ այնարհի ամբողջ Էլէնիներն ալ միանային, քիչ մը դժուարաւ կրնային բրցնել Կայծակեանի ձեռքէն, որուն մէջ դրամ դուրս չհանելու մասնաւոր միտում մը կար։ Եւ սակայն Էլէնին գեղեցիկ կը թուէր աչքին ու վերջին առաջարկն ալ չպատկուրկ հանգամանք մը ունէր. կամ անմիջապէս համակերպիլ ընդունիլ պահանջը և կամ խպատ խլել ամէն բան։ Հաւանութիւնը ստանալու՝ ինչպէս իրնամ այս գործին վերջնական որոշումը տալ, քանի որ անիկայ է բուն իսկ առանցքը. իրաւ, մենք չատ յարմար կը տեսնանք, բայց տեսնանք անիկայ ալ համաձիա պիտի գտնուի՞ մեզի։

Խօսակիցին այս արդար դիտողութեան առջեւ կանգ առաւ պահ մը դատարակուէին. գիտէր որ վաճառականը ժամանակ չտեղաւ համար կ'ընէր այս առաջարկը որ հակառակ իր պարուակ մը ըլլալուն, ճշմարտութեան դրօշմ կը կրէր։

—Ուրեմն, դարձեալ անօգուտ է իմ ժամանակս ըլլալս, յարեց Էլէնի, դուք ձեր զաւակին հետ խորհրդակցեցէք ու երբ համաձայնիք, հարիւր ոսկին ու հինգ հազար ոսկինոց մուրհակը հետերնիդ առած հրամմեցէք բնակարանս, ես ձեզմէ ուր չառած նամակը չեմ դրկեր։

Կայծակեան թէ՛ խօսակիցին սիրոյը չտեղալով և թէ՛ սկզբնաւորութիւն մը ընելու խորամանկութեամբ, դրամարկղը բացաւ, քսան ոսկի հանեց ու կընկան առջեւ դնելով,

—Ապացուցանելու համար թէ, դրամական խնդիրները նշանակութիւն չունին այս գործին մէջ, ահաւասիկ քսան ոսկի կուտամ ձեզ, իբր կանխավճար մը ձեր միւս պահանջներուն, ինչպէս որ ասիկա ալ ամենայն ինչ չէ, ինչպէս որ ասիկա ալ ամենայն ինչ չէ, ինչպէս որ ասիկա ալ ամենայն ինչ չէ։

Ինչպէս որ ասիկա ալ ամենայն ինչ չէ, ինչպէս որ ասիկա ալ ամենայն ինչ չէ։

Դամասկոսի, Արեւելքի այս հրաշալի անկի նոն մանրամասն նկարագրութիւնը ճանաչելիկեանքին դրուագները և մեր վայելքներուն պատմութիւնը, ամբողջ գիրք մը կ'ըլլայ։ Այժմ ամենքամասելով մեզ եղած հիւրասիրութիւնը և այցելութիւնները, որոնք հեռագրով տեղեկացուցի, քանի մը անդրկութիւններուամ քաղաքին վրայ։

Դամասկոս նոյն մեծ կուսակալութեան կեդրոն քաղաքն է։ Շատ ընդարձակ է։ Զօրաբանակի կեդրոն ըլլալով հոյակապ զօրանոցներ ունի։ Նշանաւոր են մզկիթները, աղօթատեղիները և ուխտատեղիները։ Հոս է նաև Պողոս առաքեալին այրը։ Մեծ Շուկաներ ունի, որոնց մէջ հատ վեց անգամէն աւելին է Գալաթագործարի մեր շուկային։ Վաճառականութիւնը և արտադրութիւնը մեծաքաղ, մեծաքանչ, արժէքի են։ Իր պտղոյներէն խաղողը ու ծիրանը անուանի են։ Դամասկոսի ժողովուրդը դիւրակեց է և հարուստները չատ։ Առանց հարստութիւնը դրամ չէ սակայն, այլ, գեղին, արա, ագատակ, տուն և խանութ։

Երեւելիներու տուները մեծամեծ ծախքերով առաջ բերուած են։ Հինգ տարի 10—15 և նոյն իսկ 20 հազար ոսկի ծախսած են իրենց բնակարաններուն շինութեան համար։ Տուներուն դուռները չատ պզտիկ են, բայց երբ ներս մտնես, ինքզինքդ լայն բակի մը վրայ կը գտնես՝ սօմաքի քարերով սալարկուած։ Բարձրաբերձ պատերը դամասեան ազնիւ կերպասներով և մեծաքանչեղէններով ծածկուած են։ Նեղքին ճոխութիւնը անենարագրելի է։

Դամասկոս ջրերի և կրուատաքաղաք մըն է։ Ասիկայ է իր մեծագոյն առաւելութիւններէն և հրապուրիչներէն մին։ Ամէն տուն աղբիւր ունի և չատրուանները, գիշեր ցորեկ իրենց յորդ սրսկումները չեն դադրեցներ։ Քաղաքին մէջէն եօթը գետեր կը հոսին։ Ասոնց միացման տեղին Տուլմար կ'ըսեն։ Տեսնելու ծիծաղելի է այս խառնաքանը։ Եօթը կողմերէ, վճիռ ու կապտա թեւերով, թեթեւ ալիքները կը թաւալին ներսակ փրփուրներ ունենալով իրենց կատաղը և կուգան ամէնքը խառնուիլ իրար, ազմկոտ և երաժշտական հոսանքի մը մէջ։ Զոր մարդ դիտելէ չի յոգնիր։ Այս ջուրերէն ոմանք կը խմուին և ուրիշներ կը գործածուին արտերն ու ուրիշները կը գործածուին ոռոգելու և ականները մաքրելու։

Դամասկոսի բնակչութիւնը 300,000 կը հաշուուի։ Բնակիչներուն 100ին 80ը Իսլամ Արաբներ են։ Իսկ 20—25ը Սիւրիայի քրիստոնեաներ և հրեաներ։ Հաւատարիմները 300 հոգի են, որոնք ամենքն ալ գաւառներէն հոս հաստատուած են երկար պտիներէ ի վեր։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

17 Օգոստոս 1904
Դամասկոս

ԱՐԴԱՐԱՑԻ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Անցեալները կոչակարի խանութի մը մէջ նստած էի երբ աչակերտը Թղթատարէն լրագիրները ստացած ներս մտաւ։

Խանութին տերը խնդրեց որ կարդամ ու ես բնականաբար չմերժեցի։ մանաւանդ սանկ քիչ մըն ալ կարդացածս հանկանալու ու բացատրելու կարողութիւն ունենալուս վրայ դարտաացած լրագիրը ձեռք առի։

—Սա՝ անգամ մը քաղաքական լուրերը ալ՝ անցուր՝ ու յետոյ միւսները ըսին։

Կարգը յօդուածներուն եկաւ։

Սկիզբները բաւական յաջող անցաւ, մէկ մըն ալ յանկարծ ֆրանսերէն բառ մը արտասանեցի։

—Ինչ ինչ հարցուցին։

—Ներանեցէք է պատասխանեցի։

Սակայն չբաւականացան այս պատասխանովս ու բուռն վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ, փնգրին չուէջը։

—Մ՝ ադայ ադդ դրող պարոնները կարծես մի միտ իրենց իրենցպէս ներու հարմար է որ կը դրեն։ (բաւ խանութին մէջը) չեն մտածեր թէ գաւառներու մէջ ֆրանսերէն չգիտցող շատեր կան որոնք լրագիր կը կարդան կամ կարդալու պէտք ունին։

Բաւական աշխատեցայ պաշտպանելու համար յօդուածագիրը առարկելով թէ շատ մը գիտական բառեր կան զորոնց հայերէնը չունինք և եթէ նոյն իսկ յարմարցնեն յաճախ ծիծաղելի կ'ըլլան, թէ այնպիսի ոճեր կան որոնք միայն Ֆրանսերէն, կամ Անգլերէն մէջ կը գործածուին. ասանկ պարագաներու մէջ նոյն իսկ եւրոպացիները կ'ընդունին այդ բառերը և այլն։

Եւ սակայն անոնք կը պնդէին որ ինչ որ ալ ըլլայ մինչեւ որ այդ անանելի բառերը մեր մէջ գործածական դառնան պէտք է փակագծի մէջ բացատրութիւնը քովը դնել, խնդիր չէ թէ քանի մը բառերով պէտք ըլլայ բացատրել։

Թէեւ խնդիրը ինձ հետ վերաբերութիւն չունէր, սակայն կը խոստովանիմ որ բաւական կարմրեցայ և ի վերջոյ եղբա՛յր ես հայերէն թերթ առի ձեռքս ինչ ընեմ որ ֆրանսերէն գիտնալ հարկ եղաւ, յանցաւորը ե՞ս եմ» ըսելով փակեցի այս անհաճոյ խօսակցութիւնը։

Օրսու Գ. Զ.

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Սքանչարժի Սեպտ. 10ի խմբագրականն

Զարմանք կը պատճառէ այն լուրը թէ Ռուսիոյ մէջ հանրային կարծիքը վերջին ասուիճան դիւրագրգիռ և յուզուած պայմաններու մէջ կը գտնուի։ Բուրթաթքինը պարտութիւնը իր հայրենակիցներուն վրայ կուգայ անակնկալի մը բոլոր ցաւագին ուժովը։ Որովհետեւ թէեւ եօթը ամիսէ ի վեր պատերազմի մէջ է, կը սպասէին որ Լիաօեանկի ճակատամարտը իրերու վիճակին ճշգրիտ մէկ պատկերը երեւան պիտի հանէր՝ Ռուսերուն նպաստաւոր կերպով։ Ճարոնցիներուն նաւային յաղողութիւնները ռուս ժողովուրդին վրայ մեծ ազդեցութիւն ըրած չեն։ Նախ՝ որովհետեւ ամէն բան ուշ կ'իմանային այդ յաղողութիւններու մասին։ երբ քանի մը մանրամասնութիւններ ալ իմացան, բայց այն հուսալուր դէպքերունուն նշանակութիւնը դժուար կը հասկնային։ Ռուսիոյ տասնեակներով միլիոնաւոր բնակիչները երբէք ծովու երես տեսած չունին, և ամէնքը գաղափար իսկ չունին Ծովային Տէրութեան մը կարողութեան վրայ։ Բայց ցամաքային զինուորութեան վրայ ամէն ոք գրեթէ քիչ շատ բան գիտէ Ռուսիոյ մէջ։ Ո՛չ միայն գիւղացիներուն, այլ նաև կրթուած դասակարգերուն ատուար մեծամասնութեան կարծիքով, Ճարոնցիք կէս բարբարոսներու Ծ. Արեւելեան ժողովուրդն էին լոկ, որոնք պիտի չկրնային դիմադրել Եւրոպական բարեկարգ զինուորներուն, այն Սարմատացի ցեղերուն պէս, զորոնք Ռուսիա յաճախ պատժած է։ Կրնային ենթադրել առժամանակեայ յաղողութիւն մը, ինչպէս երբեմն վայրենիները կը տանին դաղթական կռիւներու միջոցին, բայց երբ ռուսական մեծ Բանակը դաշտ իջաւ, բնականաբար ենթադրուեցաւ հաստատապէս թէ անկիւ իր առջեւն պիտի քշէր Մոնկոլցիները։ Բնական էր որ այս գաղափարը տիրէր Ռուսիոյ մէջ, քանի որ նոյն իսկ օտար երկիրներու անտարբեր դիտողները նոյնը կը կարծէին։ Ցեղին հպարտութիւնը դժուար կ'ընէ ճշմարիտ իրողութիւններու ըմբռնումը։ Բանի մը դարերէ ի վեր Եւրոպացիք կը մտածէին թէ իրենց քաղաքակրթութենէն աւելի բարձր քաղաքակրթութիւն չկրնար ըլլալ Ծ. Արեւելքի մէջ, թէ «Արիական» ցեղին իրենք միայն կարող են դերագոյն գործեր տեսնել թէ՛ խաղաղութեան և թէ պատերազմի շրջանակին մէջ։ Բայց ճակատագրի, ըսաւ Կէչկու

բոն։ Ըդեց այս սխալ վարդապետութիւն։ Երեսուն տարիէ ի վեր արդէն սկսաւ այսպէս ընել, երբ իր փայլուն և բ՛որոշ Գեղարուեստը մեծապէս խանգարեց Գեղեցկագիտութեան մեր դաստիարները։ Քան տարի եռաքը Զինատանի դէմ պատերազմը ծագեցաւ, և տեսնուեցաւ թէ այս կորովի և հանճարեղ ժողովուրդը գեղարուեստական մետաղային աշխատութենէ տարբեր գործի մէջ ալ կարող էր։ 1900ին միացեալ արշաւանքը եղաւ Բէքինի վրայ, և Ճարոնցիք տուին զօրագունդ մը որ զինուորական արդիւնաւորութեան ամէն տեսակէտով հաւասար էր եւրոպական զօրագունդերէն ամէնէն լաւին։ Ռուսք այն միջոցին կրնային աղէկ սովրիլ իրենց դասը. բայց իրրև մեծ վնաս իրենց՝ չուզեցին ընդունիլ իրերուն ակնյայտնի ճշմարտութիւնը։ Ցամառեցան իրենց կարծիքին մէջ, և Ճարոնցիները համարեցին իրրև «փոքրիկ» ժողովուրդ մը, աշխարհագրականորէն և ֆիզիքապէս, որ կրնար արդարև գերակշիռ ելլալ իրենց Ծ. Ասիացի դրացիներուն վրայ, բայց Զարին հզօր բանակներուն դէմ բան մը չէր կրնար ընել։ Այսպէս, իրենց Մանչուրիական և Զինական քաղաքականութիւնը վերջին քանի մը տարիներուն հիմնուեցաւ Ծ. Արեւելքի իրենց միակ ահաւոր ախոյեանին հանդէպ իրենց արմատացած արհամարհանքին վրայ։ Առանց բաւական պատրաստութեան միրճուեցան կռիւի մը մէջ, համոզուած ըլլալով թէ կա՛մ Ճարոն չպիտի կռուի, կամ, եթէ կռուի, կռիւը պիտի յանգի անոր արագ պարտութեան։

Աղէներու երկայն շարքերը վեր ի վայր չրջեցին այս զգացումը, և առանցնորդեցին Ռուս Մամուլին մէջ հիմա տեսնուած համարձախօսութեան։ Բեթերսպուրկի գլխաւոր թերթերէն ոմանք ա՛յնպիսի յօդուածներ կը տրպեն, որոնց ընդհանրապէս չեն սպասուիր։ Զինուորական կացութեան վրայ յայտնի և լուսաւոր տեղեկութիւններ կ՛ուզեն։ Անգլիական և ֆրանսական թերթերուն մէջ տեսնուած հեռագիրները կը բաղդատուին Մանչուրիոյ ռուսական կեդրոնէն եկած անհաստատ լուրերուն հետ։ Չի կրնար մինչեւ վերջը մութին մէջ մնալ հակատամարտ մը ուր 50,000 հոգի սպաննուեցան և վիրաւորուեցան։ Բուրբաթքինի գործողութեանց վրայ Ռուսիոյ մէջ դիտցածները անգամ կը բաւեն խորունկ մտահոգութիւն և երկիւղ ներշնչելու համար։ Հիմակ թերթերը յայտնապէս կ՛ըսեն իրենց ընթերցողներուն թէ գործերը լաւ չեն ռուսական ղէնքերու համար։ Կը յորդորեն իրենց հայրենակիցները համոզուելու թէ Ճարոնցիք այնպիսի հակառակորդ մըն են, որուն կռուելու կարողութիւնը մաղի չափ սորին չէ իրենցին։ Որքան քաջ են Ռուսք—և ոչ ոք կրնայ խնդրոյ տակ դնել անոնց ցոյց տուած տոկունութիւնը և անձնուիրութիւնը—Ճարոնցիք իրենցմէ վար չեն մնար արիութեան կողմէ ճակատամարտի դաշտերուն վրայ։ Թիւի յոյժ գերակշիռ առաւելութեամբ միայն կարելի է ճգմել ա՛յնպիսի զինուորներ զորս զօրավար Օքու զոհեց Լիաօեանկի առջեւ անխիղճ յամառութեամբ մը։ Բայց ստոյգ է թէ Ռուս կառավարութիւնը բաւական երկար ժամանակամիջոցէ մը ետքը կրնայ ձեռք բերել այդպիսի առաւելութիւն մը։ Որովհետեւ Ճարոնի «փոքրիկ» ազգը վերջապէս քառասուն միլիոն բնակիչ միայն ունի, բայց պահեստներու առողջ մթերք մը կայ ունի։ Ճշմարիտ է թէ Սլաւ ցեղը աւելի բազմամարդ է բայց Ճարոն՝ բաց ծովը ունենալով իր ձեռքը, իր օդնական գունդերը պատրաստ ունի առաջին հրամանին տակ, մինչ Ռուսք պարտաւոր են ահագին միջոցներ կորել, կամածելի կարողութեամբ միակ երկաթեայ գծի մը վրայէն։ Հիմա կը յիշուի թէ արշաւանքները թիւերու հաշիւներով միայն չեն շահուիր։ Պէտք են բարձրք կազմակերպութիւն, արդիւնաւէտ առաջնորդութիւն, և ամէն բանէ վեր կենդանի ոգեւորութիւն մը իրենց դատին համար զինուորներու մէջ։ Այս ամէնը ունին Ճարոնցիք, ի մասնաւորի վերջինը։ Թէ ի՛նչ ոգիով կը կռուին, ասոր զարմանալի օրինակները կը սեսնուին այն մարտամասն նկարագրութիւններուն մէջ որոնք ատիճանաբար մեզի կը հասնին վերջին կռիւներուն մասին։ Կ՛իմանանք թէ ամբողջ չոկասներ ամենայն պատրաստութեամբ իրենք զիրենք փճացուցած են փոխանակ անձնատուր ըլլալու ամօթին։ Եւրոպական արդի պատերազմներուն մէջ կատարելապէս օրինաւոր համարուած էր որ զինուորները վէնկեց ըլլան երբ տեսնեն որ նոր ո և է ընդդիմութենէ յոյս չկայ։ Բայց Ճարոնցիք խորհելու այս եղանակին համաձայն չեն։ Վերջին երկու շաբթուան մէջ դէպքեր պատահեցան երբ ամբողջ Ճարոնական գունդեր յօժարակամ յանձն առին փճանալ փոխանակ թշնամին դիմութեան ապադինելու։

Բեթերսպուրկի օրաթերթերէն մին շատ ճշմարիտ կերպով դիտել կուտայ թէ Ռուսերուն համար դժբախտութիւնը ա՛յն է որ ճիշտ անանկ ատեն մը կը ճակատի ժողովուրդի մը դէմ, որ իր ցեղային խանդավառութեան էն տաք հնոցին մէջ կը բորբոքի։ Դարերէ ի վեր Ճարոնի մէջ խմորուող բոլոր ոյժերը հիմա դարձեալ կը պուռնկան։ Ամբողջ ժողովուրդը, որ երկար ատենէ ի վեր ոչխարի հանդարտութիւն մը ցոյց տուած էր, անդիմադրելի ուժգնութեամբ մը դիւաւարած է հիմա։ Ճարոնի այս դարագլուխին մէջ զարգացումը անկանոն արագութեամբ տեղի կ՛ունենայ. Ճարոնցիին տաղանդը և անհատական կարողութիւնը յորդառատ հունձքով մը առաջ կուգան։ Ճարոն այսպիսի վիճակի մէջ կրնայ հրաշալի գործեր ի գլուխ հանել։ Ռուսք այս իրողութեան ապացոյցը իրենց մասին դանելու համար պէտք է Նարոյէոնեան շրջանին դառնան։ Ճարոնի և Ռուսիոյ պատմութիւնները ինչ ինչ կէտերու մէջ զարմանալի կերպով իրարու կը նմանին։ Բայց Ճարոն շատ քիչ տարիներու մէջ սքանչելի յառաջդիմութիւններ ըրաւ։ Արեւմտեան ազգերու կերպերը, սովորութիւնները, նոյն իսկ անհատական և ընկերային կեանքին մէջ, մեր ժամանակին ընդդրկուեցան Ճարոնի կողմէ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

ԿՈՒԻՆԵՐ ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐԻ ՄԷՋ

ՔՈՔՍՔՍ. ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ Կ՛ԸՆԷ ԱՆԳԼԻՈՅ

(Վերջին թղթաբերով առնուած Սուրապական թերթերէն։ Դեպքերը պատմուած իրենց կանոնաւորութեամբ եւ տարուցնակարար։)

Բեղերսպուրկէն կը հեռագրեն Քեօլնիշէ Զայթունկի.— Բոլոր լուրերը հիմա բացէն կը խօսին Լիաօեանկի պարտութեան վրայ, և կը քննադատեն ռուսական ռազմավարութիւնը։ Մասնաւորապէս կ՛ընեն գործուած թերութիւնները։ Կ՛ըսեն թէ Թալիչուան կռիւէն առաջ, Բուրբաթքին տասը օր անգործ մնաց եւ բնաւ զօրք չղրկեց հոն։ Լիաօեանկի վերջին կռիւներէն առաջ ալ բնաւ նոր զօրք հասած չէ հոն, եւ մասնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցնէ թէ Խարպինի համար Բեղերսպուրկէն ճամբայ հանուած զօրքերը փոխանակ հոն երթալու ուղղակի Վլատիվոսթոք ղրկուեր են. եթէ այդ 30,000 կամ 40,000 հազար զօրքերը ժամանակին Լիաօեանկ հասնէին, յաղթութիւնը թերեւս Ռուսերուն կողմը անցնէր կ՛ըսեն։ Գանգատ կը յայտնուին եւ թէ Բորթ Արթուրի մարտութիւնները պատերազմէն առաջ վերջացած չէին, և հիմա խեղճ պահակազօրքերը կը պարտաւորուին մէկ կողմէն կռուիլ եւ միւս կողմէն բերդ չենել կամ նորոգել։ Հետեւաբար բոլոր ռուս թերթերը կը յայտարարեն թէ պէտք է նոր զինուորներ ղրկել շարունակ, մինչեւ որ Ճարոններուն վրայ թիւի առաւելութիւն մը ձեռք բերուի։ Ռուսական յաղթութիւնը միայն կրնայ հաւատիւն առաջ բերել կ՛ըսեն, և ասոր համար հսկայ գունդեր պէտք են։ Մանչուրիայէն դարձող ծերակուտական Սթավիչքին կը յայտարարէ թէ Ռուս զինուորներուն առողջական վիճակը լաւ է։

*** Թոքիոյէ կը հեռագրեն թէ Ճարոնցիք Լիաօեանկի մօտ 3000 ռուս թաղեր են։ Ասկէց ալ կը հասկըցուի թէ Ռուսերուն կորուստը սոսկալի կերպով ծանր պէտք է եղած ըլլայ, որովհետեւ այնպէս գիտէինք թէ Ռուսք բոլոր իրենց վիրաւորները և մեռեալները իրենց հետ տարած էին։ Զօրավար Բուրբաքիի բանակին գործողութիւնները խիստ գաղտնի կը պահուին. կ՛երեւի թէ Ճարոնցիք խիստ մեծ եւ ընդարձակ գործողութիւն մը կը պատրաստեն, աշխարհքը նորէն զարմացնելու համար։ Վլատիվոսթոքի ռուս վնասուած նաւերուն նորոգութիւնները աւարտելու մօտ են։ Այդ նաւահանգստին մէջ Ռուսք ունին եօթը-ութը Թորպիլանաւեր։

*** Մուքդէնի թաթար զօրավարին մէկ պատուիրակը, յաջողելով անցնիլ ռուս յառաջապահներուն շղթային մէջէն, Սինմինթունէն կը հեռագրէ Զինացի պաշտօնատարներուն թէ զօրավար Բուրբաթքիի բանակը բոլորովին վհատած է, մանաւանդ Լիաօեանկի առջեւ կռուող բուն եւրոպացի 50,000 զօրքերուն մնացեալ մասը։ Կը կարծէ թէ Ռուս Բանակին կացութիւնը դեռ վտանգալից է։

*** Ծովակալ Ալեքսեվ Սեպտ. 9 թիւով կը հեռագրէ թէ Մուքդէնի երկաթուղին և հեռագիրը խզուած չեն։ Բուրբաթքինէն նոր լուր չկայ, կը կարծուի թէ Մուքդէնի մօտերն է։ Ընդհանուր տպաւորութիւնը ա՛յն է թէ մէկ կողմէն Ռուսք, միւս կողմէն Ճարոնցիք Թիլինկի վրայ կը քալեն։ Ճամբաները սոսկալի են։ Կը կարծուի թէ այսօր վաղը այն կողմերը Լիաօեանկի ճակատամարտէն ընդարձակ և ահեղ ճակատամարտ մը տեղի պիտի ունենայ։ Մուքդէնի ամրութիւնները Լիաօեանկի չափ զօրաւոր չեն։ Արտասահմանի ռազմագէտները կ՛ըսեն թէ Բուրբաթքիի համար միակ բանաւոր միջոցն է կարելի եղածին չափ շուտ Խարպին երթալ հաստատուիլ։ Բեղերսպուրկի Սպայակոյտին անդամներէն զօրավար Տէպրորովսքի հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրեր է «Էքսօ տը Բարի»ի թղթակցին.—

«Ռուս Բանակին գլխաւոր մասը Մուքդէնի մօտ Ռուէն գետէն անցաւ, իսկ վերջապահները քաղաքէն 18 մղոն հարաւային կողմն են, թշնամիին հետ չփման մէջ։ Անդուլտ Մուքդէնի մօտ բախում մը պիտի ըլլայ զօրավար Բուրբաքին խափանելու համար, որովհետեւ անիկա միտքը դրեր է երկաթի ճեղքել Ռուս Բանակը։ Մուքդէնի առջեւ ճակատամարտ մը անխուսափելի կը թուի, ճիշտ այս պատճառաւ։ Լիաօեանկի առջեւ, բաւ զօրավարը, Ճարոնցիք Ռուսներէն 25,000 հոգի աւելի էին։ Ցայսմի չէ դեռ թէ Ռուսք ո՛րքան թնդանօթ թողուցին Լիաօեանկի առջեւ, բայց կ՛երեւի թէ Օպուքօվ տեսակէն 24 խոշոր պարման թընդանօթներ ալ վրայ գացած են։ Զօրավարը ի վերջոյ ըսաւ թէ Ռուսք իրենց վրէժը ձմեռը պիտի լուծեն։»

Թղթակիցը խսկոյն վրայ բերաւ.— «Բայց, Զօրավա՛ր, դուք Ռուսերդ կ՛ըսէիք ասկէց առաջ թէ ձմեռը պատերազմ չըլլար»։

Զօրավարը պատասխան չտուաւ այս դիտողութեան և միայն յօնքերը պըռատեց։

*** Գերման ծովային մասնագէտ սպայ մը «Լօքալանձայկը»ի մէջ գրելով, կըսէ թէ Ճարոնցիք սկիզբէն չատ աղէկ խորհեցան թէ պէտք է ծովը վրայ գերիշխանութիւն ունենալ Ռուսիոյ դէմ, և այսպէս ամբողջ հակակշռի տակ առնել Բուրբաքին և Բորթ Արթուրը։ Եթէ մինչեւ վերջը ծովը պահեն, Ռուսք կրնան ուզածնուն չափ զօրքով ողողել Բուրբաքին, բայց բանի մը չի ծառայեր։ Փաստով հաստատելու համար իր ըսածը, Գերմանացին կը յիշեցնէ իր ընթերցողներուն թէ Ճարոնցիք Սթէօսէլի անձնատուութեան համար միակ պայման առաջարկեցին նաւահանգիստը գտնուած ռուս մարտանաւերը թողուլ իրենց, և արտօնեցին որ բոլոր զօրքերը Բուրբաթքիի քով երթան։ Ճարոն չտա աղէկ գիտէ այս նաւային գերակշռութեան օգուտը, և ո՛րքան որ մեծ ու անակնկալ եղաւ Լիաօեանկի յաղթութիւնը, համեմատաբար խօսելով՝ Ճարոնի համար չատ մեծ կարեւորութիւն չունի։

*** Ռուս կառավարութիւնը պարտաւորուեցաւ դրամական հատուցում ընել «Ֆրանքպայ» և «Էթրիքէյլ» բրիտանական գրաւուած շոգենաւերուն համար։

*** «Տէյլի Նիւզ» կը պնդէ թէ պատճառներ ունի հաւատալու թէ Ռուսք պատրաստ են հաշտութիւն ընելու ինչ ինչ պայմաններով, և թէ նոյն իսկ այս օրերուս երրորդներ առաջարկութիւններ ըրեր են այս մասէ։ Ուրիշ անգլիական թերթի մը, «Պիրմինկէմ Տէյլի Բօսթ»ի Լոնտոնեան թղթակիցը կը յայտարարէ թէ իր առջեւը քանի մը թղթակցութիւններ ունի, որոնցմէ կը հետեւի թէ ո՛չ միայն Ռուսիա սիրով պիտի ընդունի միջամտութիւն մը, այլ նոյն իսկ այս միջոցիս կը քննուի ա՛ս խնդիրը թէ ի՛նչ պայմաններով Ռուսիա կրնայ հաշտութիւն ընել։ Այդ թղթակցին նայելով, Վիլհէլմ կայսրն է որ նախաձեռնարկ եղած է այս դիմումին։ Կայսրը Դեղին վտանգը մօտէն գիտնալով, կը փափաքի նաև օգտակար հանդիսանալ Ռուսիոյ, իր ազդեցութիւնը զգալի ընելով նաև համաչխարհիկ քաղաքականութեան մէջ, խաղաղարարի դերը ստանձնելով։ Ահա թէ ի՛նչ պայմաններով Ռուսիա տրամադիր է հաշտութիւն ընդունելու։ Ռուս կառավարութիւնը պատրաստակամութիւն յայտներ է ընդունիլ Ճարոնի գերակշռութիւնը Քորէայի մէջ, պայմանաւ որ վաճառականութեան ազատութիւնը վայելէ հոն. Բորթ Արթուր և Տալնի բաց նաւահանգիստներ հռչակուին։ Գալով Մանչուրիոյ, Անգլուկի և Մուքդէնի մէջ օտար հիւպատոսութիւններ պիտի հաստատուին, պայմանաւ որ Ճարոն ընդունի ռուս դերիշխանութիւնը ամբողջ Մանչուրիոյ վրայ, եւ ասիկա ալ հաստատուի միջազգային համաձայնութեամբ մը, զոր պիտի ստորագրէ Զինատան։ Թղթակիցը կը յարէ թէ տուգանքի և պատերազմական ծախքերուն խնդիրները մէկ կողմ թողուած են փոխանակուած թղթակցութիւններուն մէջ։

(Բայց պէտք է մեկնուին ատեն դիտնալ թէ մէկ-երկու օրէ ի վեր այս տեսակ միջամտութեան լուրերը հերքուեցան մէկ կողմէն Պերլինէն և միւս կողմէն Բեղերսպուրկէն։)

Բ. ՆԿԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԼԻԱՕԵԱՆԿԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ

ՄՈՒԿՏԷՆ, սեպտ. 8. — Դէպ ի Մուքդէն նահանգը տեղի ունեցաւ առանց մեծ կորուստներու, և այնպիսի ճշդութեամբ, որպէս թէ զօրահանդէս մը կը կատարուեր Բրանտօնէ-Մէյոյի մէջ։ Լիաօեանկի և Մուքդէնի միջև վիրաւորներուն համախանումը սոսկալի էր, բայց կարմիր Խաչի պաշտօնեաները գովելի փութաջանութիւն ցոյց տուին։ Փոխադրութիւններուն մեծագոյն մասը տեղի ունեցաւ երկանիւ կոչտ և դժուարաւտ սայլերով։ Երեւակայեցէք վիրաւորներուն նեղութիւնները։

«Նահանջի գծին վրայ զօրքերուն ուտեստ հայթայթելու կարգադրութիւնները չատ լաւ էին։ Օգս. 30էն մինչև Սեպտ. 4, հինգ օրուան միջոցին, Կարմիր Խաչի հիւանդարաններէն անցան 12,300 վիրաւոր։ Հիմա քիչ մը իջած է դժուարութիւնը։

«Ռուս զինուորներուն քաջութիւնը կարելի է բաղդատել առասպելներու դիւցազներուն քաջութեան հետ։ Իրենց միակ պահանջումը սա՛ է.— Յաղթութեան կամ մահուան առաջնորդուիլ։ Պարագաներ պատահեցան որ բոլոր սպաները սպաննուած ըլլալով, զօրքերը Կարմիր Խաչի պետերուն կոչում ըրին հրամատարութիւնը ստանձնելու, որովհետև նոյն իսկ առանց արտօնութեան թշնամիին վրայ պիտի յարձակէին։ Բոլոր Սիպերիական զօրագունդերն ալ կեանքն այս կերպով արհամարհեցին։ Լիաօեանկի ռուս ամրոցներուն վրայ ճաքոնական յարձակումներուն ժամանակ, զոր օրինակ, թէեւ ռուս վիրաւորներուն մեծամասնութիւնը կրակի ուղղակի գծին վրայ կեզբնուէին, օգնութեան համար աղաղակ մը կը բաւէր տասը-տասնըհինգ հոգի մէջ բերելու, ընկեր մը ստոյգ մահուանէ ազատելու համար։

«Վէրխնէօրինսք զօրագունդին սպաներէն մին, որ անօգնական և յուսահատ գետինը ինկած էր, իր մարդոց կողմէ ազատուեցաւ մը տարուեցաւ, ուր դարձեալ զարնուեցաւ գնդակէ և մեռաւ անոնց թեւերուն մէջ։ Հինգ-ուրց զօրավար Բապինոյը հիանալի օրինակ մը առաւ կրնսերագոյն սպաներուն՝ ամբողջ ժամանակը մնալով կրակի գծին վրայ։ Թէեւ հարիւրաւոր ճաքոնցիներ սպաննուեցան ականներու պայթումներուն մէջ, բայց անոնց ետեւէն նորեր կուգային գիւային կատաղութեամբ։ Անմիջապէս ուրիշներ կը յաջորդէին ինկածներուն։ Այս ժողովուրդին կատաղութիւնը իրաւցնէ զարմանք կը պատճառէր ամէնուս։ Դիակներու դէզերու վրայ կը կռխկրտէին և դարձեալ իրենց զօրքը կը շարունակէին, և զարմանալի է որ կը յաղթէին ալ։

ՆԵՄԻՐՕՎԻՉ ՏԱՆՉԷՍԿՈ

*** Բորթ Արթուրի վերջին ականին պայթելուն վրայ հետեւեալ նոր մանրամասնութիւնները կը հեռագրուին Ձիֆուէն. — Թեթեւաձէն ճաքոնական գունդ մը, 700 հոգիէ բաղկացեալ, երկայն հովիտն քալեց դէպ ի Բորթ Արթուր, Սեպտ. 1ին, երբ աղէաքի մը պատահեցաւ ելեկտրական ցամաքային ականէ մը։ Կէս գիշերին ռուս յառաջապահները քաղաքը խուժելով ըսին թէ Ճաքոնցիք ահա կը մօտենան։ Ռուսք հովիտը ողողեցին ելեկտրական ցոլացիկներով։ Ճաքոնցիք հրացանի գնդակներ սկսան տեղալ, բայց Ռուսք սպաներին որ ամբողջ գունդը վտանգի գօտիին մէջ մտնէ, և ահա պրեցաւ ականը։ Պայթումին սաստկութենէն Ռուսք գետին ինկան, ճաքոնական հրացաններ, ջուրի շիշեր, սրունքներ և թեւեր վար կը թափէին ելեկտրական ցոլացիկներէն լուսաւորուած միջոցին մէջէն։ Քանի մը ապառաժներ Ռուսներուն գիներուն կողմը ինկան։ Սոսկալի էր վայրկեանը, պահակազօրքերը անգամ թմրած սարսափած կը մնային։ յետոյ տիրեց ընդհանուր հանդարտութիւն մը, և ելեկտրականութիւնը կը լուսաւորէր ճամբան և բլուրներուն կողերը, որոնք դիակներով ծածկուած էին։ Երկրորդ օրը Ռուսք դիակները թաղեցին, բայց մարմիններուն անդամատեալ և հատուկոտոր վիճակին պատճառաւ, չկրցան հաշուել ճշդիւ սպաննուածներուն թիւը։ Օգս. 26—27ի գիշերը նոյնօրինակ աղէաք մըն ալ պատահեր է Ճաքոնցիներուն թիւ 2 բերդին առջեւ։ Մարրամասնութիւնք կը պակսին։

*** Պատերազմի սկիզբէն ի վեր երկրորդ ռուսական փոխառութիւնը, 40 միլիոն անգլ. ոսկի, մի միայն Գերմանիոյ մէջ պիտի կատարուի։ Կ՛ըսուի թէ Գերմանիա այս փոխառութեան իրրեւ ապահովութիւն կը պահանջէ որ ծխախոտի հասոյթներէն մաս մը յատկացուի։ Ասոր իրրեւ ապացոյց մէջ կը բերուի սա՛ իրողութիւնը թէ վերջերս Բեթերսպուրկի մէջ գործածուած բոլոր սիկարէթի տուփերուն և պաճուրներուն վրայ գտնուած կայսերական Արծիւը վերցուեր է։

*** Ռուսիոյ ներքին գործոց նոր նախարարին հայրը, իշխան Տիմիդրի Իվանովիչ Միրսքի, Ռուսիոյ մէջ մեծ համակրութիւն կը վայելէր իր աղնիւ և մարդասէր բնաւորութեան համար, կ՛ըսեն Վիեննայի թերթերը։ 1881 ի և 1882ի միջոցին ինքէր Խարքովի կառավարիչը, որ կրօնական աղատամտութեան ջատագով հանդիսացաւ։ Իր որդին, նոր նախարարը, իր հօրմէն ժառանգած է, ո՛չ միայն անոր զինուորական արիութիւնը, այլ նաև անոր քաղաքավարական և մարդասիրական յատկութիւնները, որոնք զինքը ժողովրդական ըրած են իր ցարդ վարած պաշտօններուն մէջ։ Բուէով ընտրուած գիւղախօսմբերու ժողովներուն (Զեմսթվօ) կազմակերպիչներէն մէկն է, ինքը արդէն նախագահ էր Բարքովի Զեմսթվոյին։ Իր անձնական քսակէն քանի մը թաղային դպրոցներ կը մատակարարէր։ Մնած է Կաւկասիոյ մէջ 1857ին։

ԳԵՐՄԱՆ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԸ Համպուրկցի բարեկամի մը չնորհաւորական հեռագրին պատասխանեց այսպէս.— «Հազար չնորհակալութիւն։ Վերջին ատիճան երջանիկ եմ ա՛յսպիսի պատուական, ուշիմ և սիրուն հարս մը իմինս անուանելուս համար։ Կրկին տեսութիւն։»

ԱՆԴԼԻԱՑԻ ՆԱԻԱՊԵՏԻ ՄԸ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Ֆիւմէէ կը հեռագրեն «Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի թէ այդ քաղաքին բացերը քարիւղարձ անգլիական Բառակայմ Նաւու մը նաւապետը, Ճոն Թոմսոն, ինքզինքը ծովը նետելով խեղդուեր է։ Կարելի չէ եղեր դիակը գտնել։ Անձնասպանութեան պատճառը յայտնի չէ։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՀՈԳԱԾՈՒԹԻՒՆԸ.—Անցեալ Բշ. օրուն տեսարան մը պարզուեցաւ Պերլինի զօրահանդէսին միջոցին։ Կայսրը, թէեւ չատ ժամանակ չունէր, բայց միջոց գտաւ իր հոգածութիւնը ցոյց տալու գործաւորի մը ընտանիքին, որ կը բաղկանայ եօթը մանչերէ, որոնց ամէնէն պզտիկին կնքահայրը եղաւ Ն. Վեհափառութիւն այս տարի Մարտ 26 ին։ Զօրահանդէսին դաշտին եզերքը կը գտնուի այն ընտանիքին տնակը։ Կայսրը իմանալով ասիկա, անմիջապէս հրաման ըրաւ որ իրեն առջեւ բերուին գործաւորը, իր կինը, և եօթը զաւակները։ Մայրը ամէնէն պզտիկ զաւակը թեւերուն մէջ առած էր։ Կայսրը առաջ երթալով ըսաւ.—«Մ՛ուրբ ե՞ասնս»։ Մայրը ուրախութենէն յուզուած, մանկիկը երկնցուց իր Օգոստափառ կնքահօր, որ անոր երկու ձեռքերը իր ձեռքին մէջ բռնելով, ըսաւ.—«Բարի՛ լոյս, ձագուկս։» Ցետոյ դիտելով որ տղան գլխարկ չունի, ճշմարիտ հայրական հոգածութեամբ գոյեց.—«Ի՞նչ է աս, փոքրիկը կրնայ արեւահար ըլլալ։ Գլխարկ չունի՞։» Մայրը պատասխանեց թէ ի պահու Ն. Վեհափառութեան հիմա վար առաւ պզտիկին գլխարկը։ Ասոր վրայ կայսրը իր աջ ձեռքը տղուն գլխուն վրայ դրաւ արեւէն պաշտպանելու համար զայն, և անկէց վար չառաւ ամբողջ ժամանակը որ խօսեցաւ հօրը հետ, որուն տարիքը, գործը, թոշակը և տունը հարցուց։ Ցետոյ մօրը հարցուց իր զաւակներուն առողջութեան վրայ, և ըսաւ որ մարդկութեան չնորհուած բոլոր բարիքներէն ամէնէն մեծը առողջութիւնն է, և աչքը պատցնելով միւս վեց զաւակներուն վրայ, ըսաւ խնդալով.—«Վատահ եմ որ այս աշխոյժ ու կայտառ պատանիներուն մէջ պիտի գտնուի մէկը որ Նաւատորմիղ մէջ ծառայէ։» Ցետոյ մնաք բարով ըսաւ, և ձի նստած հեռացաւ, և քիչ մը ետքը իր թիկնապահներէն մին եկաւ հինգ ոսկինոց պանքնոտ մը յանձնեց ընտանիքին հօրը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՔՈՔՍՔՍ ԵՒ ՔԱՔՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԹՕՔԻՕ, Սեպտ. 12. — Մարէշալ Օեամա կը հեռագրէ թէ ռուս հեծելազօրաց տուաւ գունդեր երեւեցան Ֆէնկ—Թայցէի մօտ, Եանթայի արեւելեան կողմը։ Ռուս հետեւակազօրքը թնդանօթներով կը գտնուի երկաթուղին երկայնքը՝ Եանթայի և Մուքդէնի միջեւ։ Մարէշալը կ՛ըսէ թէ, Ռուսերը հաւանաբար կ՛ուզեն միայն չօչափման մէջ մնալ ճաքոնական զօրքերուն հետ։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ. (Պատասխանաց).— Զօր. Սախարով Սեպտ. 11 թիւով կը հեռագրէ ընդհ. Սպայակոյտին. Շատուոր չեն այն ճաքոնական զօրքերը որ կայարանէն Եանթայի հանքերը տանող երկաթուղիի հիւղին հիւսիսային կողմը կը գտնուին։

ԼՈՆՏՈՆ. — Ռիւթերի գործակալութեան Մուքդէնի Թղթակիցը ամսոյս 10 թիւով կը հեռագրէ՝ թէ Ռուսերը Թիլինկ կը նահանջեն, և նահանջի դժուարութիւններուն հակառակ զօրքերը չեն վհատած։

ԲԱՐԻԶ.— Բեղերսպուրկէ կը ծանուցուի թէ ճաքոնցի երկու լրտես ձերբակալուած են։

ԼՈՆՏՈՆ. — Ճաքոն 80 միլիոն էէնի երրորդ փոխառութիւն մը պիտի ինքէ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Բորթ Արթուրի դէմ նոր յարձակում մը մօտալուտ է, զոր պիտի ընէ 85,000 հոգիէ բաղկացեալ բովանդակ պաշարող բանակը։ Կ՛ըսուի թէ Ռուսերը ռազմամթերք չունին, մասնաւորապէս վառօդ և բիrofսիլին։

«Սթանտարտ» կը ծանուցանէ թէ չինական զօրքերը Մանչուրիա կը մրտնեն, Ճաքոնցիներուն առած երկիրները գրաւելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ. — Ռուսերը Թիլինկ կը նահանջեն, Մուքդէնի հիւսիսային կողմը։ Ճաքոնցիք դժուարաւ կը յառաջանան։ Գրեթէ կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ բովանդակ պատերազմի դաշտին վրայ։ Լիաօեանկէ քաշուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ ռուսական հեծելազօրաց ստուար գունդ մը երեւան եկած է Եանթայի արեւելեան կողմը։

Սեպտեմբերի Նիւզի ստացած հեռագիրներուն նայելով, Եանթայի և Մուքդէնի միջեւ երկաթուղիի գիծին երկայնքը կը գտնուին ռուսական զօրագունդեր, որոնց Բուրբաթքիի բանակին հետ յարաբերութիւնը խզուած է Ճաքոնցիներուն կողմէ։ Երէկ եւս հանդարտ անցաւ Մուքդէնի մէջ և չրջակայքը։ Լիաօեանկէ հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ Ճաքոնցիք կը պարպեն Եանթայը և իրենց բոլոր ուժերը կը համախմբեն Լիաօեանկի մէջ, ուր մեծաքանակ պաշար ղրկած են։

ԲԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Պալտոնապէս կը հերքուի Զօր. Միչենքոյի մահը, որուն համար ըսուած էր թէ սպաննուած էր Լիաօեանկի մէջ։

— Ռուսք մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնեն Սաղալին կղզին ամրացնելու, ամէն պատահանութեան դէմ կռուի և պատրաստ ըլլալու համար։

ԲԱՐԻԶ.— Մ. Տէլքասէ, որ իր արձակուրդը Առիէժի մէջ անցուցած էր, Բարիզ դարձաւ։

ՊՐԵՍԼԱՒ.—«Շլէզիշէ Ցայթունկ Սանտվիչէ» հեռագիր մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ, գործաւորներ երէկ չափազանցութիւններ ի գործ դրին Հրէից դէմ, և անոնց տուներուն և Սինակոկային ապակիները կոտրտեցին։ Տասը ձերբակալութիւններ եղան։

ՀԱՄՊՈՒՐԿ.—«Համպուրկէր Նախրիխդեր» կը ծանուցանէ թէ Հերոդերդ Պիզմարք իշխանը ծանր հիւանդ է և իր վիճակը հոգ կը պատճառէ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ Ս. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

ՔՔԼԵՔՍՔ ՍԵՔ

Օգոստ. 9ի երկուշաբթի օրը Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը մտաւ Քիլիս հանդիսաւոր կերպով։ Կիրակի առաւօտնէ բաւական բազմութիւն մը գնաց դիմաւորութեան մինչեւ Պէշկիօզ գիւղը, բոլոր ժողովուրդը ցնծութեամբ լեցուն էր, տարիներէ ի վեր հայրական իրաւանքներուն կարօտ գտնուած իր սիրական հայրապետին ներկայութիւնը զգալով և կարոտելապէս վրատտ Ս. Եկեղեցիին պայծառութեանը հսկողի մը գոյութեան, գոյութեան խնամածուի մը հոգեւորապէս ծարաւի անհատներու, կը խնդար, կ՛երգէր, կը ցնծար, բայց աւելի կ՛ազօթէր Օսմ. Վեհ. կայսեր թանկագին կենացը համար։ Որուն չնորհաց անբաւութիւնը պարգեւեց մեզ Ն. Ս. Օծութիւնը։ Քազաքէն իբր 5 ժամ հեռու նոյն գիւղին մէջ բոլոր բազմութեան սեղան պատրաստուեցաւ տեղացի Պայրամեանի որդւոց կողմէ։ Ժամը 10ին տեսնողները մեր պզտիկ քաղաքին հոյակապ եկեղեցիին զանգակը կը զօղանչէր մուտքերով Ն. Սրբազնութեան քաղաք մտնելը։ Իսլամ, Հայ, Ցոյն, Հիպ ամէն ազգէ և ժողովուրդէ 4000ի աւելի բազմութիւն մը խռնուած էր՝ զոտային շուրջը, ամէնը հեռադիր տեսնելու Ս. Կաթողիկոսը։ Բոլոր թիւ ձիաւորներու և կառքերու անցքէն յետոյ վերջապէս տեսնուեցաւ Ս. Հայրապետը պատկառելի երեսայեալ։ դէմքը արեւակէզ, փառաւոր ու ներմակած մօրուք, լայն յօնքեր, խիստ սիրուն աչքեր, գեղեցիկ կերպարանքով. ձիու վրայ նստած և առաջնորդուելով խումբ մը զինուորներէ ու հարիւրապետէ մը, շրջապատուած վարդապետներով և քահանաներով։ Շատ դժուար եղաւ Ն. Սրբազնութեան անցքը դէպ

Բայց չնորհիւ տեղւոյս կառավարութեան զգայլ հոգատարութեան և ոստիկան զինուորներու տչալուրջ հսկողութեան, բնաւ անկանոնութիւն մը չպատահեցաւ։ Եկեղեցիին շրջափակն ու բակը պենազարդուած էր Օսմանեան դրօշակներով և զինանշաններով։ Ս. Կաթողիկոսը եկեղեցի առաջնորդուեցաւ գորգերու և կապերտներու վրայէն։ Հոն աղօթելէն և ժողովուրդը օրհնելէն յետոյ, ջերմ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Ն. Կայս. Վեհափառութեան կենացը, թուելով այն ամէն բարձր շնորհները և պատնուիրները զորս կը վայելէ Հայ ժողովուրդը իր Բարձր հովանաւորութեան տակ։ Տեսնելու էր այն եռանդագին «Կեցցէ՛ Սուլթան Համիտ Խան», «Եաշասցն Փատիշահըմզը» աղաղակները որ ամբողջ Թաղը կը դղրդեցնէր։

Թաղական խորհրդոյ անդամ և տեղւոյս երեւելիներէն Թորոս էֆէնտի Զաղլասեան հիւրընկալեց իր փառաւոր տան մէջ, Զաղլասեան էֆէնտի իր անձնական քսակէն ըրաւ Ս. Կաթողիկոսին Քիլիս գտնուած միջոցին եղած բոլոր ծախքերը։

Հինգշաբթի առտու եկեղեցին լեցուած էր անանկ բազմութեամբ մը որուն նմանը Զատկի առտուտներն իսկ տեսնել դժուար էր, ամէն ոք լսած էր թէ՝ նոյն օրը պիտի քարոզէ Ս. Կաթողիկոսը։ Ցետ եկեղեցական արարողութեան Ն. Սրբազնութիւնը բեմ ելաւ և յուզեալ ու արդարև գեղեցիկ ոճով մը խօսեցաւ խրատական մը, սակայն մեղմ որ ժողովուրդը հայերէն չի գիտնալուն չի կրցաւ թարգմանուածէն օգտուիլ և ազդուիլ այնչափ որչափ եթէ հասկնար։ Ինչպէս անհատը նոյնպէս ժողովուրդ մը ըսաւ ենթակայ է բարոյական հիւանդութեանց, բուժելի և մահացուցիչ բարոյական հիւանդութիւններ կան, ինչպէս անհատի նոյնպէս ժողովրդոյ մը համար, Ասկէ 15 տարի առաջ անցայ Քիլիսէն իբր ճամբորդ կղեր մը ու չունեցայ ձեր մասին կատարեալ մէկ գաղափար։ բայց այս անգամ դիտելով ձեր բոլոր դպրոցական, ընտանեկան և ազգակցական յարաբերութիւններն ու դիրքը հայրական ուշադիր աչքով, կը ցաւիմ ըսել որ թէ՛ տեսայ և թէ գտայ ձեր մէջ բարոյական հիւանդութիւններ, ախտեր, որոնց եթէ հոգ չի տանիք պիտի ապականէ զձեզ։ Ցետոյ զատ զատ խօսեցաւ արբեցութեան, մերձաւորամտութեան, օտարամոլութեան կամ նորաձեւապաշտութեան վրայ, և գեղեցիկ ու համոզիչ փաստերով ցուցուց այս ամէնուն յոյժ վնասաբեր ու կործանիչ ըլլալը։ տէրութեան և երկրին օգտակար ու Աստուծոյ հաճելի ըլլալու համար այս ամէնէն խուսափիլ, հրաժարիլ անհրաժեշտ ըլլալը կրկին շեշտեց և բարեմաղթութիւններ ըրաւ վեհ. Կայսեր համար։ Ն. Ս. Օծութիւնը ուրբաթ Օգոս. 12 առաւօտուն մեկնեցաւ այս տեղէն դէպ ի Հալէպ։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս Արքեպ.ի։ Ներկայ էին Տ. Գաբրիէլ Սրբազան և Սեթեան ու Սանտաճեան աւագ քահանաները։

1.— Կիպրոսի առաջնորդ Տ. Պետրոս Վրդ. Սարաճեան իր պաշտօնէն հրաժարած և Աղէքսանդրիա մեկնած և վերջերս իմացած ըլլալով որ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը Պատրիարքարանէ վարդապետներ ուզած է, կը խնդրէր զինքը հոն ղրկել։ Ժողովը արժան դատեց գրել իրեն որ ինք անձամբ պէտք է դիմէ Ս. Կաթողիկոսին և անոր հաւանութիւնը ստանայ նախապէս։

2.— Նոր ընտրեալ քարոզիչ Տ. Տաճատ Ծ. Վրդ., տեղւոյն Դպրաց դասուն ընդհանուր ցանկը և նոր Տնօրէն Խորհրդոյ կազմութիւնը կը տեղեկագրէր հետեւեալ կերպով. Տ. Արիստակէս քն. Հիսարլեան (Դպրապետ), Արշակ Հիսարլեան (Փոխ-դպրապետ), Վահրամ Իւթիւճեան (Ատենապետ), Սիմոն Գամչեան (Ատենադպիր), Հրանտ Հիսարլեան (Գանձապետ), Միհրան Գավուզճեան (Աւանդապահ), Ժողովը հաստատեց Տնօրէն Խորհրդոյ ընտրութիւնը և միւս կողմէ հարկ դատեց յանձնարարել Դպրաց դասուն որ դպրապետը իրենց մէջէն ընտրեն, փոխանակ Տ. Արիստակէս քն. Հիսարլեանի, քանի որ սովորութիւն չէ եղած քահանայ դպրապետ ունենալ։

3.— Ֆէրիգիւղի Տ. Ղեւոնդ քահանան, դարձեալ իր հին պահանջքը եղող 600 ղրուշը կ'ուզէր տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդէն։ Ժողովը որոշեց գրել Թաղ. Խորհուրդին որ իրաւախոհութեամբ խնդիրը փակէ միանգամ ընդ միշտ։

4.— Գասթէմունիի Տ. Տրդատ քահանան մէկ քանի դիրերով ներում կը խնդրէր իր երեքամեայ փիլոնադրկութեան։ Ժողովը իսպառ մերժեց։

5.— Գասթէմունիի Պատ. Փոխն. Տ. Գրիգորիս Վրդ. իր հրաժարականը մատուցած էր պաշտօնէն։ Ժողովը չընդունեց հրաժարականը և որոշեց գնահատական գիր մը գրել։

Ժողովը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ ամուսնական և այլ խնդիրներով։

ՆՊԱՍՏԻՑ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ երէկ առտու գումարուեցաւ Դալաթիոյ Խորհրդարանը, Նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին Բարթող Թէլեան, Եդուարդ Դարակէօզեան, Սիմոն Գայսէրլեան և Տիրան Կիւմիւշկերտան էֆէնտիները։ Ցանձնաժողովը զբաղեցաւ գրենական և նպաստի խնդիրներով։

ԲԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ.—Բարիզի «Ժուռնալ» լրագիրը հետեւեալ կերպով կը ծանուցանէ Բարիզի հայ եկեղեցիին աւարտումը.— «Երէկ, հինգշաբթի, վերջնապէս աւարտեցան ներքին զարդարանքները Ժան-Կոժոն փողոցին Հայ եկեղեցիին, որ հետեւաբար կատարելապէս պատրաստ է այժմ։ Ճարտարապետական տեսակէտով՝ եկեղեցիին չէնքը հնար եղածին չափ նըմանելով հանդերձ Հայ եկեղեցական ոճին, նորութիւն մըն է. մանաւանդ խաչաձեւուած կամարներ կան որոնք կ'երևայ թէ ոչ մէկ տեղ գոյութիւն ունին և ճարտարապետական յանդգնութիւն մըն են։ Ներքին զարդարանքը շա՛տ խնամուած է։ Գլխաւոր պատկերներն են, Եղեկիէլի մէկ տեսիլը՝ մեծ դիրքով Աստուծոյ պատկերը մեծագոյն տեղը կը գրաւէ այս նկարին մէջ։ եւ ստորոտը կան չորս աւետարանիչները՝ իրենց կրօնական խորհրդանշաններով, հրեշտակ մը, արծիւ մը, եզ մը և առիւծ մը։ Տաճարին երկու կողմը կ'երեւան տաներկու առաքեալներուն պատկերները։ Եկեղեցիին օծումը պիտի կատարուի սեպտեմբեր 7/20ին։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ հօր կողմէ փոխանորդ Սրբազանը շնորհաւորական այցելութիւն պիտի տայ հայ-հռոմէական ներուն նորընտիր Կ. Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազանին։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ հայրը քաղաքական գիր մը ուղղեց Երզնկայի առաջ. փոխանորդ Տ. Արտաւազդ Վրդ.ի, ասնոր բարւոք ծառայութիւններուն համար։

ՄԱՔՐԻ ԳԻՒՂԻ Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ Այանեան էֆ. Ս. Պատրիարք հօր մերժումին վրայ ետ առած էր իր հրաժարականը։ Երէկ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ. ու Այանեան էֆ. Պատրիարքարան գալով յառաջիկայ կիրակի Մաքրի Գիւղի Ս. Եկեղեցիին տօնախմբութեան առթիւ Պատարագ մատուցանելու համար հրաւիրեցին Ս. Պատրիարք Հայրը։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ վարժարանի տեղեկագրէն երեք օրինակ էջմիածին Ն. Ս. Օծութեան ղրկած է նոյն վարժարանին Ինամակալութիւնը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ արձանագրութեանց դիւանի տեսուչ Մկրտիչ էֆ. Մելիքեան, որ մէկ քանի շաբաթէ ի վեր Նիկոմիդիա գացած էր, երէկ մայրաքաղաքս վերադարձաւ և վերսկսաւ իր պաշտօնին։

ՑՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանի Ա. գործակատար Մ. Անտօնեանի Իքիեատիս, երէկ Պատրիարքարան գալով տեսակցեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր հետ։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆԱՑ Կ. Պատրիարք Տ. Պօղոս Ս. Սապպաղեան՝ երախտագիտական ուղերձ մը մատուցեր է Կայս. Պալատ, իր պաշտօնը վաւերացընող Կայս. Ֆէրմանին շնորհուելուն առթիւ։

ՏԳԴԻՍԻ Ներսիսեան հոգեւոր դպրոցի փոխանորդը ծանուցած է որ եթէ ո՛ և է արգելք չպատահի, մինչեւ Սեպտ. 10 յուսալի է որ դարձեալ պիտի սկսին դասաւանդութիւնները։ Նոյնպէս Դէորգեան ճեմարանը, Երեւանի և Նոր Նախիջեւանի թեմական դպրոցները իրենց դասաւանդութիւնները պիտի սկսին կանոնաւոր կերպով։

ԲՐՕՍ. ՑԱԿՈԲՈՍ Է.Ֆ. Հ. ՃԷՃԻԶԵԱՆ, որ Պրուսա կը գտնուէր, երէկ իր տիկնոջ հետ «Պէնկազի» շոգենաւով մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆԱՑ Կ. Պատրիարքի օրհնութեան պահուն հիւրասիրարի պաշտօն կը կատարէր նաև Քրէտի Լիսնէի պաշտօնեաներէն Ռուբէն էֆ. Գօլչիկեան, որ փափկանկատ հիւրասիրութիւն մը կ'ընծայէր հրաւիրեալներուն։

ՄԱՆԶՈՒՄԻԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

Ձ Ա Գ Ի Ն Գ Ի

Բ. օր Իւսկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ ամուսնութիւնը Օր. Պեղիկեայ Ա. Ճիւհէրեանի եղիա էֆ. Նալպանտեանի հետ, կնքահարութեամբ Ալիքսան էֆ. Ալիքսանեանի։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Քաղաքիս Նորաչէն վարժարանի շինութեան ձեռնարկեց Թաղ. Խորհուրդը, չորս ամիսներէ աւելի որ աշխատութիւնները կը յարատեւեն, չէնքը՝ ճիշտ Կայսերական Բարեհաճ Ֆէրմանին համաձայն կառուցուած է, մինչեւ ցարդ 220 ոսկւոյ ծախս մը եղած է, այս գումարին մէջէն է ամբողջ տախտակներուն գումարն, որ պատրաստ ըլլալով, ձմռան մէջ ներքին մասին աշխատութեան պէտքերը պիտի գոհացնէ։ Մինչեւ ցարդ 400 ոսկւոյ ծախս եղած չէ։

Վարժարանի շինութեան հոգը միայն Թաղականութիւնը ինք ստանձնած է, ո՛չ աղքատախնամի և ո՛չ ալ ո՛ և է մարմնի մը հոգածութեան յանձնած է զայն։ Աղքատախնամի դրամը ոչ թէ վաճառականներու՝ այլ միջին՝ և աղքատ դասակարգին մէջ ցրուած է և զորս հաւաքելու համար ոև է դժուարութիւն չկայ, քանի որ՝ այդ գումարներուն ամէնքն ալ մուրհակի ներքեւ են, ի պահանջել հարկին ժողովուրդը պատրաստ է վճարել իւր պարտքը։ Չէնքին շինութիւնը յառաջ կ'երթայ և կիսաւարտ չէ մնացած, քանի որ դեռ աշխատութիւնները կը շարունակեն։

Ի Դիմաց Թաղ. Խոր. Սիվրիհիսարի
Առաջ. Փոխանորդ
ՅԱԿՈԲ Ա. ՔՀՆ. ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Այրի Տիկին Մարիամ Շապօեան և Զաւակունք, Այրի Տիկին Էլմաս Իփէքեան և Զաւակունք, Տէր և Տիկին Խաչատուր Այտեան, Ա. Ֆէրէյէթեան, Պ. Զորեպանեան, Ա. Նալպանտեան, Ն. Մխալեան ընտանիքները խորին ցաւով կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը՝

ՄԻՆԱՍ ԱՂԱ ՇԱՊՕԵԱՆԻ

(ՊԷՅԼԻԿԻ ՀԱՅԱԳՈՐԾ)

որ երէկ կնքեց իր մահկանացուն, խոր սուգի մէջ թողլով իր ընտանիքը, զաւակները և բոլոր ազգականները։

Ցուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի այսօր, Զորեքշաբթի, Սեպտ. 1 ժամը 7ին (Ը. Թ.), Գասըմ Բաշայի Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը, և անտի պիտի ամփոփուի Խասգիւղի գերեզմանատունը։

* * *

Խմբագրութիւնս իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ լրագրավաճառ Պ. Զէկոր Իփէքճեանի, որուն քեռայրն է հանգուցեալը։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

13 Սեպտ. 1904

Ֆրանս. 3% Français)	98 97
Բէժի (Tab. Turcs)	387 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	87 90
Երկաթուղի (Lots Turcs)	124 —
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	587 —
Թրանսվալ (Transvaal)	91 —

ԲԱՄՊԱԿ

ԵՐԼԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ ԲԱՄԲԱԿԻ

ԼԻՎԸՐՊՈՒԼ, Օգս. 30/12 Սեպտ.

Սբօթ 6.80 բէնս

ՆԵՐՔԻՆ

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ-ՄԱԱՆ ԳԻՇԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԲԱՐՁՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ՀԵՌԱԳԻՐ
ՄԱՆԶՈՒՄԻԻ ԱՐՏՕՆԱՏԷՐԷՆ՝

ՄԻՏԻԼԻ, 30 Օգոստոս

Այսօր, Երկուշաբթի, ժամը 8½ին ժամանեցինք Միտիլի, ուր փայլուն ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Ամբողջ քաղաքը և նաւահանգիստը դրօշազարդուած էր։ Նուագածութիւնք ամէն կողմէ Համիտիյէ Մարշը կը նուագէին։ Մեր Պոլիսէն մինչեւ Մաան երթեւեկով 5036 քիլոմէթր ճամբայ կարած եղանք, որ հասարակածին մէկ ուիթերորդէն 36 քիլոմէթր ալ աւելի է։ Այսչափ հեռաւոր ճամբորդութիւն մը այսչափ հանգստութեամբ կատարելնուս համար որչափ ալ երախտապարտ ըլլանք Վեհ. Կայսեր, դարձեալ քիչ է։

ՏԱՐՏԱՆԷԼ, 31 Օգոստոս
Սեպտեմբերի ցորեկ

Կայս. Իզմիր յածանաւը ժամը 5ին Գումգալէէն անցաւ բերդերուն և Օսմ. Նաւատորմին հետ պատշաճական ողջոյններ փոխանակելէ ետք։ Ժամը 8ին ճամբայ ելանք Պոլիս գալու համար, և այս գիշեր, ժամը 3ին Ատուծով կը հասնինք Պոլիս։ Իզմիր յածանաւը Դարդանելի առջեւ պիտի խարբսխէ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Վիէննայէն կը հեռագրեն թէ Պուլկարիոյ Ֆէրտինանտ իշխանը Վիէննա ժամանելուն երկար ունկնդրութեան մը արժանացաւ Ֆրանց-Եոզէֆ Կայսեր կողմէ։ Կայսրը քիչ յետոյ փոխադարձ այցելութեան գնաց։ Իրկունը հացկերոյթ մը տրուեցաւ Կայսեր կողմէ, որուն ներկայ էին իշխանը, հետեւորդները, Վիէննայի պուլկար գործակատարը և արտաքին գործոց նախարար կոմս Կոլուխովսքի։ Հացկերոյթէն ետք տեղի ունեցաւ չքեղ երեկոյթ մը։

«Ֆրէմտենպլատ» այս առթիւ կը գրէ.—«Իշխանը քաղաքավարական պարտականութիւն մը կը կատարէ այցելելով Ֆրանց-Եոզէֆ Կայսեր, երբ Աւստրիոյ մէջ երկարատեւ բնակութենէ մը ետք իր երկիրը կը դառնար։ Սիրալիր ընդունելութիւնը որ եղաւ Պուլկար իշխանին, ուղղակի արդիւնքն էր իր հաւատարիմ ուղղութեան՝ դժուարին կացութիւններու մէջ։ Ցայսմիկ է թէ իշխանը իր ուղղամիտ ընթացքով լաւ պահպանեց խաղաղութիւնը և այս պատճառաւ Վիէննայի մէջ անայլայլ կը մնան Պուլկարիոյ բարութեան համար տածուած համակրութիւնները»։

** Պուլկար վարչապետ Մ. Բեթրով և Եւմտական նախարար Մ. Բոյաջով ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Մ. Տէլքասէի պիտի ներկայանան, փոխադարձութեան բանակցութեանց համար, անոր աջակցութիւնը խնդրելու։ Փոխառութիւնը 100 միլիոն ֆրանքի վրայ է միայն։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ դարձեալ թիկնապահ Վուտս փաշայի միջոցաւ որպիսութիւնը հարցնել անգլ. դեսպան Սըր Նիքոլաս Օքոնորի։ Դեսպանին առողջական վիճակը բաւական բարւոքած է և վաղը մտադիր է Թարապիա մեկնիլ։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ.—Նոր մարդահամարի կատարման համար Պետական Խորհուրդին մէջ կազմուած յանձնաժողովը առջի օր գումարուելով խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՊԱՊԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԻՐԱԿ.— Հեռագիրներ ծանուցած էին թէ Թօմի եպիսկոպոս Մօնս. Թամիլի պապական նուիրակ անուանուած է Պոլսոյ, հանգուցեալ Պօնէթթի տեղ։ Այս մասին Պոլսոյ Պապական փոխանորդ Մօնս. Պօրկիամնէրօ ոև է տեղեկութիւն չունենալով հեռագրաւ հարցում ուղղեց Վատիկան։ Բրօքականտայի պետ կարտինալ Կոթթի հեռագրով մը պատասխանեց թէ ոև է ընտրութիւն չէ եղած ցարդ։

ՀԻԹ ՔԱՂԱՔԸ.—Օսմ. Կայսրութիւնը ունի հանքային մեծարժէք հարստութիւններ։ Այս տեսակէտով նշանաւոր է Անատոլուի մասը, ուրկէ ամէն տարի զանազան հանքեր կը դրկուին Եւրոպայի և Պոլսոյ քիմիական աշխատանոցները, որոնք կը տարբերուածեն նաև հանքային ու կաղային ջուրերը, Իբր ջերմուկներու քաղաք, Անատոլուի մէջ ամէնէն անուանիներէն է Հիթ քաղաքին։ Այս քաղաքը Եփրատի աջ եզերքին վրայ հաստատուած 40 ժամ անդին է Պաղտատէ։ Հին Ակէլիսբոլիս կամ Իս քաղաքն է ան, շատ հին է, և ծանօթ Ասորացիներու և Բաղիէացիներուն։ Հերոդոտոս, Քրիստոսէ 500 տարի առաջ, Բաբելոնի իր ուղեւորութեանց մէջ կը յիշատակէ Հիթ քաղաքը և դայն կը նկարագրէ։ Եթէ կարդ մը հեղինակներու հաւատ ընծայենք, այս քաղաքը գոյութիւն ունեցած է Զրհեղեղէն առաջ և Նոյ իր Տապանը ծեփած էր Հիթի կուպրով, փոթորիկի և ալիքներուն դիմանալու համար։ Նոյի տղաքներն ալ նոյն կուպրը գործածած են Բաբելոնի աշտարակին շինութեան մէջ, անոր սոսկոնութիւն տալու համար։ Եւ Բաբելոնցիք ալ գործածեցին դայն իրենց քարաշէն մեծ աշխատութեանց մէջ, ինչպէս կը հաստատէ նաև Հերոդոտոս իր Պատմութեան առաջին մասին մէջ։ Ասկից կը հետեւի թէ Հիթ անցամաքելի աղբիւր մը եղած է կուպրի, որմէ օգուտ կը քաղուի հաղորդաւոր տարիներէ ի վեր, մինչեւ այսօր։ Դեռ հիմա, ամէն տարի բազմաթիւ անձինք կ'երթան հոն, բիւրեղացած կուպր արտածելու համար և ապրանք կը հասցնեն Պաղտատ, Պասրա, Ամարա, Հիլէ և միւս գեղքի միւս քաղաքները։ Տեղացիք այս նիւթը կը գործածեն բաղնիքներու դեռնները, պատերը, աւազանները և ջրուղիները կարծրացնելու, և անթափանցելի ընելու համար արմատնիի տերեւէ կողոմները։

ՀՆՈՒԹԻՒՆ.—Վիէննայի համալսարանին Բրօֆ. Սէլլէմ հնագիտական պեղումներ կը կատարէ Արաբիոյ ապառաժուտ մասին մէջ։ Իր քով գտնուող Կայս. Թանգարանին քսիսէրը կը ծանուցանէ թէ ճէնինի գաւառակին Թէլ-էլ-Թաննուքի մէջ արձանիկ մը գտնուած է Թրծուն հողէ, 12 սանտիմէդր բարձր։ Գտնուած է նաև քարէ դոյլ մը որուն վրայ մարդու դէմք մը կար արձանագրութեամբ մը, ինչպէս նաև ուրիշ առարկաներ։

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ՄԷՋ ՕՄՆԻՊԻՍ.— Փատտաքան էլլիսա էֆ. 50 տարուան մնանչնորհ խնդրեց Գատըգիւղի մէջ օմնիպիւս բանեցնելու։

ԱՓՐ. ՏՐԻՊՈԼԻՍ.—Ափր. Տրիպոլսոյ մէջ երկրագործութեան զարգացման համար, տեղական իշխանութիւնք կը քաջալերեն տեղացիները որ վրանեն նահանգին ներսերը, բերրի գետիններու վրայ և հոն գիւղեր հիմնեն։ Այդ գետինները որոնք ցարդ չեն մշակուած, պիտի տուգուին և ամէն տեսակ ձեռնտուութիւն պիտի ըլլայ գաղթականներուն։

ԱՆԴՐՈՇՄ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ.—Թրթատարական Վերատեսչութիւնը կը խնդրէ մնդմէ ծանուցանել թէ ոմանք երբեմն նամակին վրայ դրոշմ չեն փակցներ և դրամը նամակին հետ տուփին մէջ կը ձգեն։ Սակայն յետոյ յայտնի չըլլալով թէ դրամը ո՛ր նամակին կը պատկանի, կ'ազդարարուի որ ասկից ետք դրամ չձգուի, այլ նամակները դրոշմելով ձգուին։ Հակառակ պարագային կրկին տուրք պիտի գանձուի անկէ որուն որ ուղղուած է նամակը։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ որոշեց որ ասկից ետք չէօփ փարասի և Թանզիֆաթի տուրք գանձող պաշտօնեաները համազգեստ կրեն, որոշուելու համար։

ԼՈՒՍՆՈՏՈՒԹԵԱՆ ԴԵՂ.—Բէյդպէյ կը գրեն թէ մասնագէտ բժիշկ մը Տօքթ. Սալօ, նորագիւտ դրութեամբ մը բոլորովին կը դարմանէ լուսնոտութիւնը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏՅՈՒՐ ԶՈՒԻԳԱԴԻՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—Սելանիկի Իսլամ վարժարանին դերանօրէն Սրապ էֆէնտի առջի օր պըսակուեցաւ Լանկացի օրիորդի մը հետ։ Հարսնիքին առտուն, հարսին քրօջը փոքր զաւակը արկածով սանդուխէն կը գլորի և ուղղակի դուրս կը թափի։ Մահը վայրկենական կ'ըլլայ։ Փոքրիկին յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի նոյն ցորեկ մինչ իրիկունը պակը։ Տխուր զուգադիպութիւնը սա է սակայն թէ, ասկից տարիներ առաջ, հարսին եղբօր սօգտաքի Ստեփանի ամուսնացած օրն ալ նոյնպէս իր միւս եղբօր մէկ զաւակը մահուան էր։ Զե՞ս ըսեր թէ կանքը թէ՛ ողբերգութիւն և թէ կատակերգութիւն է միանգամայն։

ՓՈԹՈՐԻԿ.—Փոթորիկ մը ծագեցաւ անցեալ շաբթու Իզմիր, Կիւլպախչէ։ Քանի մը ծառեր արմատախիլ եղան, վրաններ քակուեցան, տաղաւար մը խորտակուեցաւ և հողմացած մը վնասուեցաւ, կեանքի կորուստ չկայ։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Կայս. Անձն. գանձուն նախարարութեան դիւանապետ Նիքոլաքի էֆ. Պէչարա, գիւղացութենէ դառնալով, Շիշլիի իր տունը, զարմացած մնաց երբ տեսաւ թէ վերի յարկի մեծ հայելին բակ իջած էր և վերը, բոլոր դարակները ևայլն խառնուած էին։ Գողեր, յաջորդական այցելութիւններով պարպած են ամէն բան, խոհանոցի սպասները, անկողին, մահճակալ, ինչ որ գտած էին մօտ 10,000 ղր. արժողութեամբ։ Գողերը կը փնտռուին։

—Պէօյիւքէրէ, Այ—Նիքիթայի այգման, կիրակի գիշեր քանի մը խաչագողեր մտան և դրպաններին ինչ որ կար գանձանակին մէջ։ Նաև տարին նուիրական առարկաները, մինակ ձեռք չդպցուցին սուրբերու պատկերներուն արծաթ մասերուն։

—Մէօհիւբտարի և Մօտայի մէջ գողութեան դէպքերը ոնպակաս են։ «Լէվանդ Հերալտ» կ'ըսէ թէ գողերու կանոնաւոր ընկերութիւն մը կը գործէ այդ կողմերը, նոյնիսկ չքաւորիր ցորեկ ատեն պարպելու տուները։

ԳԻՇԵՐԻՍԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ԲԱՐԻԶ, 13 Սեպտ.— Կը ծանուցուի թէ խիստ թնդանօթաձգութեան մը ձայները կը լսուին Եանիթայի կողմէն։

— Բիթերսպուրկէ կը հեռագրեն թէ Մանչուրիոյ ռուս զինուորական կառավարումը և հետեւորդները հրաման ստացան իրենց բոլոր նիւթերը պարպել Խարպինի ուղղութեամբ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թօքիոյէ եկած հեռագիր մը նայելով, ճարոնական կառավարութիւնը կը հաշուէ թէ Բորթ-Արթուրի անկումը պիտի կատարուի ներկայ ամսոյ վերջին։

Վիեննա.— Աւստրիական կառավարութիւնը կը հերքէ այն լուրը թէ Իտալիոյ հետ առեւտրական դաշնագիր մը պիտի կնքուի մօտերս։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ անցեալ Յուլիս ամսոյ մէջ հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են Հիւանդանոցս։

Սիկառի թղթի Յուլիս ամսոյ հասոյթը եղած է 3312½ ղրուշ, Ազն. Յովհաննէս Ֆէրիա էֆ. Դայսէրեան 40 օրինակ Աշխարհաբար Շարական, Տքթ. Տաղաւարեան՝ 1 օրինակ Մանրէաբանութիւն, Հեթում էֆ. Սեթեան՝ 27 քաշ տանձ և 160 հատ մրսար երկսեռ որոց համար։ Մարկոս էֆ. Սարքեան ի Սէօլէօղ՝ 2 թէնէքէ ձէթ (27 քաշ)։ Տիրան էֆ. Զրաճեան՝ վասն հոգւոյ իւր ննջեցելոց 1 հատ գաւն։ Զկնորս Մինասաղա Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ համար 16 հատ սպարմաչէթ։ Տիկին Սրբուհի Առաքելեան 1 հատ զարդասկի 15նոց։ Բարեսէր ոմն՝ 1 կրոցա կօշիկի ներկ։ Եավրուեան և Իսագուլեան և Ընկ.՝ 1 անտուկ թէյ 29¼ քաշ։

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութիւն կը յայտնէ Առաքելաբոյժ Վ. Թաշճեան էֆ.ի, որ այս ամսոյ մէջ եւս այցելելով դարմանած է պատսպարելոց ակռաները։

(ԿՆԻՔ)

ՍԱԿԱՐԱՆ

Շատ հաստատ են թէ՛ Օսմ. և թէ օտար արտերթուղթերը, և աւելի գնելու հակամէտ են Սակարաններու մէջ մեծամասնութեամբ։

—Օսմ. Բոնսոլիտի գինը երկու օրէ ի վեր կտրտնը զեղչուած սակով կը հրատարակուի ստորեւ։

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

31/13 Սեպտեմբեր 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	92.07
Ամէնէն բարձր գինը	92.12
» վար գինը	92.06

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	121.¾
Երէկուան բարձր գինը	121.⅞
» վար »	121.¾
Քրէտի Ֆոնսիէ էժիբսիէն Ա	281.—
» » » Բ	265.50
Քարտ	514.
Պանք Նաս. Կրէս.	424.—
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	6.05
Բէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	378.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.	11.85
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.12½

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.էն	ղ. փր.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.07
Անգլիական ոսկի	109.32
Ֆրանսական ոսկի	87.08
Քրիմից	51.05
Նոր մէճիտիէ	103.15
Բօլ	89.10
Ռուպլի թղթադրամ	8.67
Լոնտոն 3 ամիս	110.25
Բարիզ »	22.81¼

Առեւտրական Կեանքը

ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մեր Առեւտրական Բաժինին օրըստօրէ գտած ընդունելութիւնէն քաջալերուած և մեր բազմաթիւ գործի մարդոց և վաճառականներուն աւելի ճոխ տեղեկութիւններ տալու համար Եւրոպայի հետ մեր երկրին ունեցած առեւտրական յարաբերութեանց վրայ, որոնց ցոյցերը քաղուածներ ընել ինչպէս Օսմանեան և Ֆրանսական, նոյնպէս Գոլոսոյ Իտալական և Հելլենական Առեւտրական Սենեակներուն պաշտօնաթերթերէն, որոնք կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն մայրաքաղաքիս Առեւտրական Մասուլին մէջ։ Այս առթիւ մեր շնորհակալութիւնները կը յայտնենք յիշեալ Սենեակներուն, որոնք, մեր խնդրանքին վրայ, տրամադրելի ըրին իրենց օգտակար թերթերը, «Լա Ռասեգնա Իդալիանա»ն և «Տելթիօճ բու էն Քօնսթանթինուբոլի էլլինիքու էմպորիքու էբիսկեպիդիրիու»ն։

ՀԱՄԱՅՆԱԳԷՏ Մի՛ ԸԼԼԱՔ

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՊԷՏԸՔ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԱՊՐԵԼՈՒ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐԸ

ՀԱՑ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԻ Մ Ը ԿԱՔԷԹԷՔԸ

[Մեր գործի մարդերուն, բայց մանաւանդ սկսնակ առեւտրականներուն ուղղուելիւը կը հրաւիրենք մեր աշխատակից ՎԱՀՐԱՄԻ հետեւեալ օտեկան յօդուածին վրայ, ուր աշխատութեան բաժանումի օրէնքը բացատրուած է այնքան պարզ լեզուով եւ համոզիչ օրինակներով։]

Անցած իրիկուն Կամուրջէն Վոսփոր մտնող վերջին չոգենաւին մէջ պատահաբար ունկնդիր եղանք խօսակցութեան մը, որ տեղի կ'ունենար փոքր ու բազմազգաւոր վաճառականի մը ու պաշտօնեայի մը միջեւ։ Այս վերջինն երկար տարիներ առեւտրական հրապարակին վրայ չատ մը չրջաններէ անցած ըլլալուն, նաեւ քանի մը եւրոպական լեզուներու ալ քիչ չատ տեղեկութիւն ունենալուն ի պատասխան, վաճառականը սա նշանակալից խօսքերն ըրաւ. «Արդարեւ դուք ճաs մը գործերու մէջ մտեր եյեր եք, մեկէ աւելի լեզուներու ասխասեր եք, սակայն որովհետեւ անոնցմէ մին հինգնվին չեմ սովորեր, գործի մը մէկ ճիւղը ձեզի մասնագիտութիւն չեմ բրեր, հետեւաբար ձեր կարգի պաշտօնեից համար հիւա, մանաւանդ ասկից վերջ, Պոլսոյ մէջ կարեւոր կամ զոհացուցիչ պաշտօն գտնել շաs դժուար է։»

Անողոք դատաւորի մը բերնէն ելած վճիռի մը նման, խոր տպաւորութիւն մը ըրին մեր վրայ այս խօսքերը ու հոն՝ այդ պահուն՝ անգամ մը ևս փորձով համոզուեցանք սա հին առածին ճշմարտութեան թէ՝ «Մէկ արհեստ ունեցողը կին մը ու եօթն զաւակ ապրեցուցեր է, եօթն արհեստ ունեցողը իմզիմնի անգամ չէ կրցեր ապրեցնել»։ Այո՛, շատ ճշմարիտ է.— եօթն արհեստ ունեցողը հազիւ կրնայ ապրուստ մը ճարել, որովհետեւ այդ արհեստներէն և ոչ մին լաւ գիտէ, ու հոն ուր անիերի, լաւագոյն գործերու խնդրանք կայ —ինչպէս կ'ըլլայ միշտ ամէն զարգացած երկիրներու մէջ— հոն գործ չկայ կամ շատ սակաւ գործ կայ այն գործաւորին համար, որ շատ մը արհեստներ միասին ասորած է բայց անոնցմէ եւ ոչ մին կատարելագործած է։

Արհեստ մը կատարելագործելու, կամ գործի մը մէջ յաջողելու միակ պայմանն է մարդու մը իր մտաւորական ու բարոյական բոլոր ոյժերը ամփոփել միակ նպատակի մը վրայ, եւ կեդրոնացնել հոն իր բոլոր ժամանակը։ աշխատանքը, զօրութիւնը, ու յարատեւել այդ ուղղութեամբ։ Շատ մը տաղանդաւոր մարդեր իրենց ձեռնարկած գործին մէջ անյաջող եղած են, իրենց մտածումները մէկ կէտի վրայ կեդրոնացնելու եւ իրենց միակ նպատակ մը ընտրելու յանկութենէն զուրկ ըլլալնուն պատճառաւ, մինչ պարզ գործաւորներ, ինքզինքին միայ գործի մը նուիրելով, եւ իրենց ուշադրութիւնը շարունակ այդ գործին մէկ կէտին վրայ սեւեռելով, մաքերնին այդ գործին մէջ օգտակար փոփոխութիւններ ներմուծելու թելադրած և անով մէկ մէկ հանճարեղ ու հարստաբեր գիւտերու հնարիչներ հանդիսացած են։ Այն որ իր կարողութիւնը կը ցրուէ մէկէ աւելի կէտերու վրայ ու ամփոփ մտքով և ամբողջ զօրութեամբը չաշխատիր մէկ գործի, բնականաբար զայն կիսկատար կ'ընէ, թերի գործեր կ'արտադրէ ու այն չափով կրնայ վարձատրուիլ։ Այսպէս է ո՛չ թէ ձեռնական արհեստներու մէջ միայն այլ նաև գիտնական արուեստներու եւ առեւտրական գործառնութեանց մէջ ալ։

Առեւտրի մէջ երբ պայմանեայ մը հետամուտ ըլլայ վաճառական բոլոր գործողութեանց հաւասարապէս հմտանալու և եթէ չանգնէ իրենց վաճառած ապրանքներուն բնութեան ու չինութեան խորը թափանցելու, հաշուական կանոնները ու թղթակցութեան եղանակները սովրելու, հրապարակի ընդհանուր գործառնութիւններն ուսումնասիրելու եւն., շատ հաղուագէպ է որ այդ պաշտօնեան այդ բոլոր ճիւղերուն մէջ ալ յաջողակ ըլլայ։ Շատ շատ հեռակայ մը միայն կրնայ ըլլալ ու միշտ կարօտ է առաջնորդի մը, հակակշռի մը։ Մեծ հաստատութեանց մէջ, ուր աշխատութիւնները բաժնուած են, գրաղումները թոյլ չեն տար ամէն ինչ քննութեան բովէն անցընելու։ Հոն համայնագէտ պաշտօնէին երկրորդական գործ միայն կրնայ տրուիլ ու ըստ այնմ վարձատրուիլ, մինչ կարեւոր գործերը կը յանձնուին ա՛յնպիսի մասնագէտներու, որոնց հմտութիւնը իրենց ստանձնած գործը անթերի գլուխ հանելու վրայ ստոյգ հաւատ կը ներշնչէ։

Այսպէս է նաև հիմա փաստաբանութեան ու բժշկութեան համար ալ։ Երբ մեծ դատ մը կամ մեծ հիւանդութիւն մը կ'ունենանք, չենք գիմեր մեր դէմը ելնող առաջին փաստաբանին կամ բժիշկին, այլ կը փնտռենք մասնագէտ մը, որուն կրնանք վստահաբար յանձնուիլ։ Ու երբ գործնական կամ գրական հրապարակին վրայ կը տեսնենք շատ թուով գործողներ որոնք կը գանգատին թէ քիչ կը վարձատրուին կամ ընաւ գործ չեն գտներ, վստահ ըլլանք թէ գլխաւոր պատճառներէն մին իրենց գործը լաւ սորվելու համար աշխատած չըլլալնին է և կամ շատ մը գործերու աշխատելով անոնցմէ մին չկրնալ կատարելագործելնին։ Սակայն գործաւորի մը կամ պաշտօնէի մը աշխատութեան այդ եղանակը, այսինքն փոխանակ ո՛և է գործի մէկ ճիւղը լաւ մը կատարելագործելու, շատ մը գործերու մէկէն պարպելով զանոնք կիսկատար սորվիլը միայն բարոյական պատճառներու պէտք չէ վերագրել, որովհետեւ անոնք աւելի արդիւնք են տեղական անտեսական պայմաններուն։

Կան շատ մը մարդիկ, որոնք աշխատասէր են, եռանդ ունին բան մը սորվելու, սակայն դժբախտաբար յաջողեալ չեն։ Կը ձեռնարկեն գործի մը և քիչ մը չարունակելէ յետոյ կը ձանձրանան, կը սկսին ուրիշ գործի մը զոր կը ձգեն առաջինին նման և կը սկսին երրորդի մը։ Կան աշխատողներ ալ, որոնք փառասէր են և կ'ուզեն շատ բան միանգամայն սորվիլ, առանց նախապէս գիտնալու թէ անոնց ո՞րն իրենց համար պիտանի և յարմար է. կ'աշխատին ամէնուն հաւասարապէս և չեն կրնար կատարելագործել անոնցմէ և ոչ մին, որովհետեւ իրենց ուժը ցրուած են։ Նկարագրի, բարոյականի այս կարգի շատ մը պատճառներ կան, բայց անոնք տնտեսական պատճառներու զուգ երկրորդական են և միշտ տեղի կուտան այս վերջիններու ազդեցութեան տակ։

Հիմա քննենք թէ որո՞նք են աշխատելու այդ եղանակին մէջ տնտեսագիտական պատճառները։

Ապրելու համար մարդիկ նիւթական ու բարոյական շատ մը անհրաժեշտ պէտքեր ունին։ Բազմամարդ կեդրոններէ հեռի՝ շատ փոքր գիւղերու կամ թերակղզի երկիրներու մէջ այդ պէտքերը թիւով ա՛յնքան քիչ և որակով ա՛յնքան պարզ են որ մարդ թերեւս յաջողի հոն իր բոլոր պէտքերը ինքնամբոյ հայթայթել մասամբ։ Տեղի մը ընակիչներուն բազմանալուն ու քաղաքակրթութեան մէջ յառաջդիմելուն համեմատ պէտքերու տեսակները կը շատանան ու կը նրբանան այն աստիճան որ անոնցմէ միայն հատ մը կարենալ արտադրելու համար մարդու մը բովանդակ կեանքը չի բաւեր։ Մարդիկ այդ բազմատեսակ պէտքերը իրենց ձեռքով պատրաստելու անկարող զանուելով, զանոնք արտադրելու համար հարկ եղած աշխատութիւնը ինքնարերաբար իրենց մէջ բաժնած են. և անհատը իր ճաշակին ու տրամադրութեան և ընական երկրին պէտքին ու պահանջումին համեմատ ինքզինք կը յատկացնէ այդ պէտքերէն մին արտադրելու։ Իր պէտքէն աւելորդը կուտայ ուրիշին, որպէս զի փոխարէն ստանայ ինչ որ պէտք ունի։

Աշխատութեան այս բաժանումով՝ աշխատաւորին արտադրիչ կարողութիւնը մեծապէս կը զարգանայ, գործ մը չարունակ կատարելով աշխատութիւնը կը պարզուի ու կը համառօտուի, արտադրութեան քանակն ու որակը կ'աւելնան, զանոնք արտադրելու ծախսերը պակսելով, արժէքը կ'իջնէ և սպառումը կը շատնայ և մարդիկ աւելի դիւրութեամբ իրենց պէտքերը հայթայթելով, աւելի դիւրակեցութիւն կը ստանան։ Բայց աշխատութեան բաժանումի կրնայ ըլլալ առանց փոխանակութեան։ Մարդ կրնայ ինքզինքը աշխատութեան մէկ ճիւղի մը կամ միակ արհեստի մը յատկացնել թէ վտահ չըլլայ թէ իր աշխատութեան արդիւնքը պիտի կրնայ փոխանակել ուրիշի մը աշխատութեան արդիւնքին հետ, որուն ինք անհրաժեշտ պէտք ունի սպրելու համար։ Անշուշտ անկարելի պիտի ըլլայ ատիկայ, և ահա՛յդ է պատճառը որ գիւղերու կամ շատ փոքր քաղաքներու մէջ, ուր փոխանակութիւն չատ քիչ կ'ըլլայ, աշխատութեան փոքր բաժանում մը կայ։ Հոն թէ՛ քիչ թիւով արհեստաւորներ կան և թէ անոնք ստիպուած են շատ մը արհեստներ միանգամայն ի գործ դնել, մինչ բազմամարդ կեդրոններու մէջ, ուր պէտքերը աւելի բազմազան են ու փոխանակութեան միջոցները դիւրին, աշխատութեան բաժանումը ա՛լ աւելի կ'ընդարձակուի ու մինչեւ իսկ մասնագիտութեան կը հասնի։ Ասով, աշխատութեան բաժանումը, մասնագիտութիւնը ատիճանաչափեր են նաև քաղաքներու նիւթական ու բարոյական զարգացումին։ Հոն, ուր այլազան պէտքեր կան, մանաւանդ նորերու կատարելագործեալ իրերու խնդրանքներ կ'ըլլան և հաւանականութիւն կայ ամէն արտադրութիւն փոխանակելու, հոն ստիպուած են աշխատութիւնը բաժնել, սատարաբաժնել, որպէս զի կարելի ըլլայ արտադրել շատ, շատ, ոչ ման և լաւ վաճառքներ։

Արդ, հետեւելով անտեսագիտական սոյն օրէնքց, կրնանք մակաբերել թէ երբ Պոլիս այսքան զարգացած չէր, բնականաբար աշխատութեան բաժանումն ալ շատ ընդարձակած չէր։ Այն ատեն կը գտնուէին խանութպաններ, որոնք շատ տեսակ ապրանքներ քիչ քիչ ծախելով կ'ապրէին։ Կը գտնուէին նաև սափրիչներ, որոնք դեղագործութիւն ու բժշկութիւն կ'ընէին, և.։ Բայց յորմէհետէ Պոլիս զարգացած է, անոր հետ աշխատութեան բաժանումն ալ սկսած է ընդարձակուիլ, այնպէս որ այսօր շատ մը գործերու մէկ կը տեսնենք և կը զգացուի մասնագիտութեան պէտքը, որ պիտի չեշտուի մօտաւոր ապագայի մէջ, ո՛րքան բնակիչները շատանան ու ճարտարութեան մէջ յառաջդիմեն։ Այն ատեն անոնք որ ճաշակի պահանջումով կամ օ՛ևէ բարոյական պատճառով արհեստ մը կամ գիտութիւն մը կատարելապէս սորվելու տեղ, դժբախտութիւնը ունեցած են շատ մը բաներ կիսկատար սորվելու, մեծ դժուարութիւն պիտի քաշեն Պոլսոյ մէջ գոհացուցիչ գործեր գտնելու և փորձով պիտի զգան թէ ինչ որ պէտք էր սորվիլ, կ'արժէր լա՛ւ սորվիլ։

ՎԱՀՐԱՄ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ Բ. ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Փոխանակագրի վերաբերեալ դատի մը կորուստը օրինական ձեւակերպութեանց թերացման հետեւանքով

Այս օրերս Առեւտր. Բ. Ատենադատին առջեւ տեսնուեցաւ փոխանակագրի վերաբերեալ դատ մը զոր իր շահեկանութեան պատճառաւ կը ներկայացնենք ընթերցող հասարակութեան և ի մասնաւորի առեւտրական գործերով զբաղողներուն։

Թիւեալ դատը տեղի կ'ունենար երկու անձերու միջեւ։ Ա. փոխանակագիր մը կ'առնէ Սելանիկ բնակող վաճառականէ մը, քաշուած Պոլսոյ վրայ։ Բաղդը փոխանակագրին փոխարժէքը եղած 100 Օսմ. Լիրան ստանալէ յետոյ կ'ստորագրէ զայն և կը յանձնէ առնողին, որ Պոլիս գալով կը ներկայացնէ փոխագիրը վրան քաշուած (մուխթաթ) անձին։ Սա կը դժկամակի ընդունելու։ Եւ որովհետեւ փոխանակագիր մը առնողին ըստ օրինի պարտականութիւնն է՝ «փոխանակագիրը վրան քաշուած անձին (մուխթաթ) ներկայացնելով անոր ընդունել տալ, և հակառակ պարագային բողոքագիր մը քաշել ապագային նոյն փոխանակագրին չընդունուած ըլլալը ապացուցանելու և ըստ այնմ իր իրաւունքները պաշտպանելու համար», հետեւապէս առնողն ալ (համիլ) պէտք էր փոխանակագիրը չընդունուելուն համար բողոքագիր մը քաշել։ Բայց մարդը կը թերանայ սոյն ձեւակերպութեանց մէջ և օրինական ո՛և է պարտականութիւն մը չունենալ կարծելով, պայմանաժամը լրանալուն կ'սպասէ իր դրամը յիշեալ անձէն գանձելու համար։ Մինչ այս միջոց, պայմանաժամը կը լրանայ և մեր անփորձ մարդուկը, որ գոնէ օրէնքէտ ՝ՀՆՁի մը դիմելու չափ ալ խելք չէր ունեցած, փոխանակագիրի ետեւին անձամբ կը ներկայացնայ դատարան, և ասոր դրամը՝ՀՆ հակառակորդին կողմէ ստացուած ըլլալուն իրը չանվճարիչ ապացոյց, փոխանակագիրը կը՝ներկայացնէ, անոր պարունակած գումարին գանձումը խնդրելով։ Հակառակ կողմը իր փաստաբանը ղրկած էր դատարան։ Փաստաբանին պատասխանը բնական է թէ խիստ բացորոշ և կարճ հղաւ։ Առեւտրական Օրինագրքին մասնաւոր արտադրութեանց համաձայն, ըստ թէ քանի որ իր փոխանորդելը ներկայացուած փոխանակագիրը չէ ընդունած, պարտական չի նկատուիր յաչս օրինաց և հետեւաբար նոյն դրամը իր փոխանորդելէն պահանջելուն մէջ խնդրարկուն անիրաւ է և անոր խնդրագիրը մերժելի։

Այս օրինական պաշտպանողականին դէմ, մարդուկը հազիւ քանի մը անհասկնալի բառեր թոթովեց։ Դատարանը, յետ կարճ խորհրդակցութեան, յենլով սա կէտին վրայ թէ փոխանակագիրը յիշեալ անձին կողմէ ընդունուած ըլլալուն ո՛և է օրինական ապացոյց չկայ, մերժեց խնդրարկուին պահանջումը և դատական ծախքերը վճարելու դատապարտեց։

ՆՇԱՆ ԶԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ
Փաստաբան

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

ԱՖԻՈՆԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԳՈՍՈՎԱՅԻ ԵՒ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

«Լա Ռասեգնա Իդալիանա»ի մէջ կը կարդանք.—

«Աֆիոնի մշակութիւնը մեծ յառաջդիմութիւն կ'ընէ Գոսովայի և Սելանիկի վիլայէթներուն մէջ։ Անցած տարի այս տունկին հունձքը 45,000 օխա էր, իսկ այս տարի արտադրութիւնը գրէթէ քառապատկուած է, քանի որ բարձրացած է 155—160,000 օխայի։ Անցած տարի աֆիոնին օխան ծախուեցաւ 175 ղրուշի, որով ամբողջ հունձքը աւելի քան 7 միլիոն ղրուշ արտադրեց։ Այս տարի 90 ղրուշէն սկսելով, գիներն արդէն բարձրացած են 125ի, և յոյս կայ թէ աւելի բարձրանան, քանի որ տեսակն ընտիր է և խնդրանքը առատ։ Աֆիոնը, Գոսովայէ և Սելանիկէ զատ, կը մշակուի նաեւ Մոնաստրի վիլայէթին մէջ։ Գոսովա առաջին գծին վրայ կը գտնուի ամբողջ արտադրութեան երեք չորրորդը իրեն քաժին ընկնելով։ Այդ աֆիոնը կ'արտածուի Անգլիա և Ամերիկա և գրէթէ անոնցմէ քանակութիւն մը միայն կ'սպառի տեղւոյն վրայ։ Անգլիա ղրկուած աֆիոնին մէկ մասը յատկացած է Զինատանի, ուր այս տունկը կը ծխեն»։*

ԹԷ ԻՆՁՄԻ ԿԸ ԲԱՐՁՐԱՑԱՅ ՇԱՔԱՐԻՆ ԳԻՆԸ

Թրիէսդէ կը գրեն Հելլենական Առեւտրական Սենեկի թերթին.—

Նախորդ շաբթուան անձրեւներէն կը յուսացուէր որ ճակնդեղի ու շողգամի վիճակը բարեփոխուէր, սակայն եկած անձրեւները անբաւական ըլլալով, ո՛և է փոփոխութիւն չնշմարուեցաւ։ Մանաւորապէս Աւստրիայէ ու գերմանական շատ մը երկիրներէ մեծ վնասներու լուրեր կու գան։

Այս տարի շողգամը պէտք եղածին չափ մեծցած չէ։ Անցեալ տարի Աւստրիոյ մէջ շողգամի միջին ծանրութիւնն էր 281 կրամ և Գերմանիոյ մէջ 230 կրամ, մինչ այս տարի Աւստրիոյ մէջ 203 կրամ և Գերմանիոյ մէջ 263 կրամ է։

Երաշտութեան պատճառաւ շողգամին քաղն ալ դժուար պիտի ըլլայ։ Շատ մը գործարաններ վախ կը յայտնեն թէ առաջին գերքը յանձնելու համար դրած ժամանակին պիտի չկրնան յարգել։

Այս հիման վրայ շողգամի ընդհանուր արտադրութեան մասին հաշիւներ կ'ընեն։ Նշանաւոր վիճակագիր Օթոն Շիխթ Եւրոպայի ընդհանուր արտադրութիւնը կը հանէ 5,300,000 թոն, այսինքն անցեալ տարուընէն 600,000 թոն պակաս։ Նաև ընդհանուր պահեստի քանակէն պակսած է այս տարի 430,325 թոն։

Այս լուրերու ազդեցութեան տակ, շահադիտական հրապարակներու վրայ գիները ամուր բռնուեցան եւ հոս ալ (Թրիէսդէ) ամբողջ անցեալ շաբաթ այդ կացութիւնը տիրեց։ Պատասխ ապրանքին հետզհետէ սպառելէն եւ նոր ապրանքներու յանձման մասին գործարաններուն ցոյց տրուած վարանումներէն գիները բարձրանալու հակումէ են։

ԹարգմՃուճարեան
ՎԱՀՐԱՄ

ԿԱՂԻՆԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՏՐԱՊԶՈՆԻ ՄԷՋ

[Հելլեն հիւպատոս Մ. Վիքպիսի տեղեկագրեն քաղուած]

Տրապզանի այս տարուան կաղինի արտադրութիւնը անցեալ տարիէն 335,000 կինդինար աւելի է։ Անձրեւի նուազութիւնը, որ Տրապզոնի ու բոլոր շրջակայ վայրերու հունձքերուն վնասած է, բնաւ ազդեցութիւն մը չերաւ կաղինի արտադրութեան վրայ, ընդհակառակն աւելի առատ եղաւ այս տարի, որով կը յուսացուի թէ այս բերքը պիտի կրնայ դարմանել միւս բերքերուն կրած վնասները։

Տեղւոյս մասնաւորաբար կաղինի արտադրութեամբ զբաղող վաճառականներ Մ. Վ. Վասիլիատիի տուած տեղեկութեանց համաձայն, այս տարուան բերքի ամբողջութիւնը 705,000 կինդինար կը հաշուուի, և արտածած են

Տրապզոն	90,000
Կիրասոն	350,000
Միւրմէնէ	35,000
Թիրէպոլու	70,000
Օրտու	50,000
Վիլայէթին մնացած վայրերը	110,000
Համագումար կինդինար	705,000

Բերքին առատութեան պղդեցութեամբ, գիները իջնելու հակամէտ չեն։ Առ այժմ կինդինարին 22—24 ֆր. կ'առապարկեն գնողները, որով այս տարի մշակը միմիայն կաղինէն պիտի կրնայ 15,510,000 ֆրանք գանձել։

[Հելլենական Առեւտր. Սենեկի տարեգրքէն]
ԹարգմՃուճարեան
ՎԱՀՐԱՄ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱՑԷՆ ԻՏԱԼԻԱ ՆԵՐԱՆՑՈՒԱԾ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

1903Ի ԵՒ 1904Ի ԱՌԱՋԻՆ ՎԵՑԱՄՍԻՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ճարտարարուեստի անհրաժեշտ ցիւրեր	1903	1904
Տերեւ ծխախոտ կնդ.	9075	5394
Արմատ ան. ներկի և խաղախորդութեան համար »	38953	44868
Բուրդ ան. »	828	958
Խոզակ »	2720	1521
Բժշկական մետաքս »	357	486
Մետաղ Թոն	2986	987
Իւղաւոր հունտ կնդ.	11570	12297
Ոչ-իւղաւոր հունտ »	140	70
Անասուն Հատ	1430	2357
Սնունդական ցիւրեր		
Դինի Հր. լիտր	27303	16853
Զէթ կնդ.	792	71
Ցորեն Թոն	749	705
Զոր ընդեղէն ան. »	14439	7466
Զոր պտուղ կնդ.	1681	2652
Գանիր »	4891	5106

ԻՏԱԼԻԱՑԷ ԹՈՒՐՔԻԱ ՆԵՐԱՆՑՈՒԱԾ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

Ճարտարարուեստի անհրաժեշտ ցիւրեր	1903	1904
Մանած կնդ.	18044	12347
Մորթ »	1731	1473
Մոմ մը »	65640	82337
Գործուած ցիւրեր		
Լուցկի կնդ.	4903	4361
Զուան »	2951	1180
Բամբակեղէն »	17790	21246
Բրդեղէն »	96	310
Մետաքսեղէն Քիլօ	71300	96576
Մարմարիոն կնդ.	12800	9842
Փերեզակի ապրանք Քիլօ	62049	59240
Սնունդական ցիւրեր		
Զէթ կնդ.	208	382
Բրինձ Թոն	359	898
Նարինջ, լեմոն ան. կնդ.	15192	20134
Պատրաստուած ձուկ »	352	513

[Լա Ռասեգնա Իդալիանա]

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՀԵՍՏ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Ինչպէս շատերու ծանօթ է, տեղւոյս ամենակարեւոր բերքերն են բամբակ, ֆուլ (պակլայ), արմաւ, բրինձ, եգիպտացորեն, և այլն, որոնք գրէթէ մեծ մասամբ տեղացի ժողովրդեան ձեռքն են։ Շատ քիչ կը գտնուին օտարներ։ Ընդհանրապէս Ցայնկրն են որ մասնակցած են ու մի քանի ալ Հայեր, որոնք ժամանակին հոս հաստատուած են։

Հրապարակի գործերը ընդհանրապէս մանիֆաթուրայի և եաքմայի վրայ են։ Կան հետեւեալ արհեստաւորները։

Ոսկերիչ.— Մեծ Ֆապրիքա մը կայ ուր մեծ մասամբ Հայերը կ'աշխատին։ Իսկ մօտաւորապէս 200 խանութներ ալ շուկայի մէջ կան, սասկիեար, մրխպալիճի, մասկալանի, եայրզնի, քարա ֆուլումնի և այլն, որոնց մէջ կը գտնուին աննման կերպով Հրեաներ ու Արաբացիներ։

Կօշկակար.— Մեծ մասամբ Էվէրէկցի Հայեր են։ Կայ նաև Ֆապրիքա մը, արաբ պէյի մը սեփականութիւնը, ուր կ'աշխատին շատ մը գործաւորներ Եւրոպական մեքենաներով։

Տեղացի արաբ ժողովուրդը ընդունակութիւն ունի և ամէն գործի մէջ մտած է։

ՍԱԿԱՐԻԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐԸ

Երկու շաբթուան կայուն վիճակէն յետոյ տենդոտ գործունէութիւն մը տիրեց ամբողջ շաբաթը։

Նասիօճայ պաճեմ.— Հինը $18^{15}/_{16}$, նորը $18^{13}/_{16}$։

Ակրիգիլթ. պաճեմ.—Կ'արժէ $9^{1}/_{4}$-$^{3}/_{16}$։

Թրամվայ բրիվիլէժիկ.—$142^{1}/_{2}$-143։

Քանի մը չնչին գործառութիւններ։

Տիվիտանք.— 383-4. խնդրանք կայ։

Սբիկինկ.—13—16։ Բաւական գընումներ եղան։ Տիվիտանթը կ'արժէ 3 ոսկի։

Ադեխ. Գրօվնի Պրէվերի.—180 Բրիվիլէժիէն և 114էն 116՝ Տիվիտանքը։

Գանիրէի գարեջրի Ընկ.— Բրիվիլէժիէն 100—101 Տիվիտանքը 50 ֆր.։

Սօլթ Էնտ Սոսա.—$21.^{21}/_{8}$։ Հաստատ։

Գրէտի Ֆօճսիկ.—$282^{1}/_{2}$ գնող և 283 ծախող. քանի մը անչնչան գործառութիւններ։

Գասա-տի-Մոճեթօ.— Անակնկալ կերպով 20 ֆր.ի չափ բարձրացաւ։ Կ'արժէ հինը 209 և նորը 204։

Տելթա.—Վերջացող չաբաթը տելթաներու համար չատ նպաստաւոր եղաւ։ Բրէնֆէրէքը, որ անցեալ չաբաթ կ'արժէր $13^{1}/_{8}$, երէկ մինչեւ $13^{11}/_{16}$ բարձրանալէ յետոյ գոցուեցաւ $13^{1}/_{2}$ի։ Աւելի բանաւոր եղաւ Տելթալանցը, որ հետզհետէ բարձրացաւ $2^{15}/_{16}$ի և այս գիներով 15-20 հազար արժէքուղթ գնուեցան։ Այս բարձրացումը կը վերագրուի բաց ծախուածներու քանակութեան, որ 20-25 հազար ըլլալ կը կարծուի։ Տեֆտերէք Տելթան ևս բարձրացաւ։ 1 ոսկի և $16^{1}/_{2}$ի վրայ քանի մը հարիւր կտոր գնուեցաւ։

Խեդիվիալ մեյլ.— Անփոփոխ։ Տեֆտերէքը 15 չիլին, Բրիվիլէժիէն $4^{3}/_{8}$։

ԱՄԵՐԻԿԱ

Հրապարակը հաստատ, և Ամերիկայի բերքին վրայ տարածուած գէշ լուրերու պատճառաւ աւելի բարձրանալու հակամէտ։ Ամերիկայի բերքին չորրորդ տեղեկագիրը, որ այս գիներ հասաւ, 84.10է, անցեալ տարուան 81.20ի դէմ, որով բերքին վրայ տարածուած գէշ լուրերուն անհիմն ըլլալը կը հաստատուի և մօտալուտ անկում մը գիներուն վրայ՝ յուսալի է։ Գ. Կ. Տ.

24 Օգոստ. Գոհիրէ
Պեն-էլ-Սուրեն

ԵՐԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱԳՇԻՍԱՐԻ ՄԷՋ

Ագիսարէ (Կէյվէ) կը գրեն մեզ Օգոստ. 26 թիւով.

Այս տարի նմանը չտեսնուած երաշտութեամբ անցան գրէթէ գարնան և ամրան եղանակները։ Շա՛տ տարիքոտ մարդիկ այնպէս կը հաւատան որ այս տեսակը երբեք պատահած չէր։ Երկրագործ դասակարգին աչքը միշտ դէպի երկինքն յառած էր, օգնութիւն սպասելով անգութ ամպերէն, որոնք ասկանչ իսկ չկախեցին։ Անձրեւ չգալուն երեսէն արդարեւ մնասուեցան ա՛յ միայն երկրագործները, այլ նաև արհեստաւոր և վաճառական դասակարգն ալ, որոնց յոյսերը բոլորովին օդը ցնդեցան։ Թէպէտեւ արմտիքի բերքը այնքան չմնասուեցաւ, բայց բամբակի բերքը գրէթէ բոլորովին ոչնչացած է։ Դիւրախումբս, որ տարեկան գրէթէ 4-500 հազար օխա բամբակ կ'արտադրէր, այս տարի հազիւ 20 հազար օխա պիտի արտադրէ, որուն հետեւանքէն հրապարակը խիստ կայուն վիճակ մը ունի, նոր բերքը եղած է, սակայն գնորդը կը պակսի տուայժմ։ Վերջացող չաբթուան մէջ թէև մէկ երկու անգամ անձրեւեց, սակայն չատ ուշ, որովհետեւ բամբակին, սուսամին և եգիպտացորենին ջրուելու ժամանակը անցած է։ Կը յուսացուի որ առատ ըլլայ խաղողը, քանի որ անձրեւը ճիշտ ժամանակին եղաւ։

ՍԻՄՈՆ ԶԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ԳՕՄԻՍԻՕՆԷՐ ՄԱՌԹԷՐ ԱԳԱՄԵԱՆ

Խիստ մօտէն և փորձով ալ տեսած ըլլալուս, թէ՝ գաւառները կամ այլուր, շատ մը վաճառականներ, ըրած գործերնէն միշտ վնաս կ'ընեն, կամ չատ քիչ չահ ընելով բնաւ յառաջդիմութիւն չեն ունենար, լոկ՝ կեդրոնին մէջ վստահելի եւ ուղղամիտ մարդ մը չունենալնուն համար։ Ինչպէս շատ մը երեսաարդներ մէկ մէկ մասնագիտութեան կը նուիրուին, ես ալ ուխտեցի պահանջուած ուղղամիտ յանձնակատար ըլլալ։

Գաւառէն Պոլիս եկայ և յանձնակատարվաճառական մեծահամբաւ տան մը մէջ 5/6 տարի պաշտօնավարեցի, առ ի փորձառութիւն։

Այժմ, ներածելի և արտածելի ամէն տեսակ ապրանաց յանձնակատարութեամբ կ'զբաղիմ, և ինծի սկզբունք ընտրած եմ, ամէն վաճառականի վստահելի մարդն ըլլալ։

Ինծի հետ գործ ընողներէն ոչ մէկ գործառնութեանցս մէջ. ուղղամտութեան հակառակ ամենափոքրիկ ընթացք մը տեսնէ, իբր պատուոյ տուն գանք՝ պարտաւոր պիտի ըլլամ կրկնապարակաւ խոստովանելու և 10 ոսկի հատուցանելու ազգային հիմնադրամին։

Ինծի հետ գործ ընել փափաքողներուն յայտնիութիւն Բանսեներմանի կամ ի հարկին երաշխաւորի համար։ պատրաստ եմ, հրապարակին վրայ բարձր անձնաւորութիւններ ցոյց տալ։ Փոստի փուլը ներփակուած ամէն գործի նամակ պատասխանելի է։

3—3 Հասցէ
Գոմիսիօնէր Մառթէր Ադամեան
Կ. Պոլիս Մահմատիէ խան թիւ 31

Տէր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Տ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ